

Paneli këshillëdhënës për të drejtat e njeriut

Building D, UNMIK HQ, Prishtinë/Kosovë | E-mail: hrap-unmik@un.org | Tel: +381 (0)38 504-604, ext. 5182

MENDIM

Data e miratimit: 14 dhjetor 2014

Lëndët nr.72/09, 73/09, 74/09, 75/09, 76/09, 78/09, 95/09 dhe 96/09

Lela NIKOLIQ, Rosanda KABASH dhe Millan PETROVIQ

kundër

UNMIK-ut

Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut, i mbledhur më 14 dhjetor 2014,
me pjesëmarrjen e këtyre anëtarëve:

Marek Nowicki, kryesues
Christine Chinkin
Françoise Tulkens

Të ndihmuar nga

Andrey Antonov, zyrtar ekzekutiv

Pasi mori parasysh ankesat e lartpërmendura, të parashtruara në pajtim me nenin 1.2 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, të datës 23 mars 2006, mbi themelin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut,

Pas shqyrtimit të vëmendshëm, paraqet gjetjet dhe rekomandimet si në vijim:

I. PROCEDURAT PARA PANELIT

Ankesat e znj.Lela Nikoliq (lëndët nr.72/09, 73/09, 74/09, 75/09 dhe 76/09)

1. Pesë ankesat e znj.Lela Nikoliq(lëndët nr.72/09, 73/09, 74/09, 75/09 dhe 76/09) janë paraqitur më 15prill 2009dhe janë regjistruar më 30 prill 2009.
2. Më 24 korrik 2009, për ankesat u njoftua Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm (PSSP)¹, lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë dhe bazueshmërinë e ankesave.Në përgjigje, përmes letrës të datës 5gusht 2009, PSSP-ja njoftoi Panelin se UNMIK-u nuk mund të ofronte komente për shkak të mungesës së fakteve të paraqitura nga ankuesja.
3. Më 24 tetor 2009, Paneli vendosi t'i bashkojë pesë ankesat e znj.Nikoliq(lëndët nr.72/09, 73/09, 74/09, 75/09 dhe 76/09), në pajtim me rregullën 20 të Rregullores së punëstë Panelit.
4. Më 21 prill 2010, Paneli kërkoi nga ankuesja të ofrojë informata shtesë.Ankuesja nuk është përgjigjur në këto kërkesa.
5. Më 4 maj 2012, për ankesat e znj.Nikoliq(lëndët nr.72/09, 73/09, 74/09, 75/09 dhe 76/09) u njoftua PSSP-ja, lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë.
6. Më 13 qershor 2012, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut.
7. Më 21 qershor 2012, Paneli i shpalli ankesat e znj. Nikoliq (lëndët nr.72/09, 73/09, 74/09, 75/09 dhe 76/09) të pranueshme.
8. Më 22 qershor 2012, Paneli ia përçolli PSSP-sëvendimin e vet mbi pranueshmërinë e ankesavetëznej. Nikoliq (lëndët nr.72/09, 73/09, 74/09, 75/09 dhe 76/09) duke kërkuar komentet e UNMIK-ut lidhur me bazueshmërinë e ankesave si dhe kopjet e dosjeve hetimore relevante për rastin.
9. Më 30 maj 2014, PSSP-ja ofroi përgjigjen e UNMIK-ut, së bashku me kopjet e dokumenteve relevante hetimore në dispozicion.
10. Më 19 nëntor 2014, me kërkesën e Sekretariatit të Panelit, Misioni i Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë (EULEX), Departamenti i Mjekësisë Ligjore i paraqiti një sqarim Panelit.

Ankesat e znj. Rosanda Kabash (lënda nr.78/09)

11. Ankesa e znj. Rosanda Kabash (lënda nr.78/09) është paraqitur më 15 prill 2009 dhe është regjistruar më 30 prill 2009.

¹Një listë me shkurtesa dhe akronime që përmban teksti mund të gjendet në Shtojcën e bashkëngjitur.

12. Më 24 korrik 2009, për ankesën u njoftua Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm (PSSP), lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë dhe bazueshmërinë e ankesës. Në përgjigje, përmes letrës të datës 3 gusht 2009, PSSP-ja njoftoi Panelin se UNMIK-u nuk mund të ofronte komente për shkak të mungesës së fakteve të paraqitura nga ankuesja.
13. Më 9 dhjetor 2009, Paneli kërkoi nga ankuesja të ofrojë informata shtesë. Më 20 prill 2011 Paneli përsëriti kërkesën e vet. Ankuesja nuk është përgjigjur në këto kërkesa.
14. Më 18 dhjetor 2009, Paneli kërkoi nga EULEX-i informata në lidhje me dyzet e tri ankesa për persona të zhdukur të paraqitura para Panelit, duke përfshirë ankesën e znj. Kabash.
15. Më 23 mars 2010, EULEX-i ofroi një përgjigjendaj kërkesës së Panelit të 18 dhjetorit të vitit 2009.
16. Më 3 tetor 2011, znj. Kabash i ofroi informata shtesë.
17. Me kërkesën e Panelit, më 8 shkurt 2012, Policia e UNMIK-ut ofroi informata shtesë në lidhje me ankesën e znj. Kabash.
18. Më 24 shkurt 2012, për ankesën u rinoftua PSSP-ja, lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë e ankesës.
19. Më 28 mars 2012, PSSP-ja ofroi përgjigjen e UNMIK-ut në lidhje me pranueshmërinë e ankesës.
20. Më 11 maj 2012, Paneli e shpalli ankesën e znj. Kabash (lënda nr. 78/09) të pranueshme.
21. Më 17 maj 2012, Paneli ia përcollti PSSP-sëvendimin e vet mbi pranueshmërinë e ankesës së znj. Kabash (lënda nr. 78/09) duke kërkuar komentet e UNMIK-ut lidhur me bazueshmërinë e ankesës si dhe kopjet e dosjeve hetimore relevante për rastin.
22. Më 27 mars 2013, PSSP-ja ofroi përgjigjen e UNMIK-ut, së bashku me kopjet e dokumenteve relevante hetimore në dispozicion.

Ankesat e z. Millan Petroviq (lëndët nr. 95/09 dhe 96/09)

23. Ankesat e z. Millan Petroviq (lëndët nr. 95/09 dhe 96/09) janë paraqitur më 8 prill 2009 dhe janë regjistruar më 30 prill 2009.
24. Më 24 tetor 2009, Paneli vendosi t'i bashkojë dy ankesat e z. Millan Petroviq, në pajtim me rregullën 20 të Rregullores së punës të Panelit.
25. Më 10 mars 2010, Paneli kërkoi informata shtesë nga z. Millan Petroviq.

26. Më 22 mars 2010, z. Millan Petroviq u përgjigj në kërkesën e Panelit.
27. Më 16 qershor 2011, për ankesat e z. Millan Petroviq (lëndët nr. 95/09 dhe 96/09), u njoftua PSSP-ja lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë e ankesave.
28. Më 2 shtator 2011, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut.
29. Më 27 tetor 2011, Paneli i shpalli ankesat e z. Millan Petroviq (lëndët nr. 95/09 dhe 96/09) të pranueshme.
30. Më 28 tetor 2011, Paneli ia përçollti PSSP-sëvendimin e vet mbi pranueshmërinë e ankesavetëz. Millan Petroviq, duke kërkuar komentet e UNMIK-ut lidhur me bazueshmërinë e ankesave si dhe kopjet e dosjeve hetimore relevante për rastin.
31. Më 2 dhjetor 2011, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut, së bashku me kopjet e dokumenteve relevante hetimore në dispozicion.

Kthimi i dosjeve hetimore në lidhje me lëndët nr. 73/09, 74/09 dhe 78/09 nga selia e OKB-së

32. Pas kërkimit të dhënave nga ana e Panelit, më 4 tetor 2012, UNMIK-u kërkoi nga Seksioni për menaxhimin e arkivit dhe të tëdhënave në selinë e Organizatës së Kombeve të Bashkuara (OKB) në Nju Jork qët'i gjejë dhe t'i kthejë UNMIK-ut një numër të dosjeve hetimore në lidhje me ankesat para PKDNJ-së.
33. Më 14 dhjetor 2012, UNMIK-u pranoi dosjet e kërkura hetimore nga selia e OKB-së në Nju Jork. Më 17 dhjetor 2012, UNMIK-u ia paraqiti ato dokumente Panelit, duke përfshirë disa dokumente në lidhje me ankesat e znj. Lela Nikoliq (lëndët nr. 73/09 dhe 74/09) dhe ankesën e znj. Rosanda Kabash (nr. 78/09).

Bashkimi i të gjitha ankesave (nr. 72/09, 73/09, 74/09, 75/09, 76/09, 78/09, 95/09 dhe 96/09)

34. Më 21 qershor 2012, Paneli vendosi t'i bashkojë pesë ankesat e znj. Lela Nikoliq (lëndët nr. 72/09, 73/09, 74/09, 75/09 dhe 76/09), me ankesën e znj. Rosanda Kabash (lënda nr. 78/09) dhe dy ankesat e z. Millan Petroviq (lëndët nr. 95/09 dhe 96/09), në pajtim me rregullën 20 të Rregullores së punës të Panelit.

Konfirmimet shtesë në lidhje me të gjitha lëndët

35. Më 18 nëntor 2014, Paneli i kërkoi UNMIK-ut të konfirmojë nëse hapja e dosjeve që kanë të bëjnë me të gjitha rastet mund të konsiderohet përfundimtare.
36. Më 20 nëntor 2014, UNMIK-u dha përgjigjen e vet.

II. FAKTET

A. Historiku i përgjithshëm²

37. Ngjarjet në fjalë ndodhën në territorin e Kosovës pas krijimit të Misionit të Administratës së Përkoħshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK-ut), në qershorr vitit 1999.
38. Konflikti i armatosur gjatë vitit 1998 dhe 1999, ndërmjet forcave serbe në njëren anë dhe Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK) dhe grupeve të tjera të armatosura të shqiptarëve të Kosovës në anën tjetër, është mirë i dokumentuar. Pas dështimit të përpjekjeve ndërkombëtare për të zgjidhur konfliktin, më 23 mars 1999, Sekretari i Përgjithshëm i Organizatës së Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) shpalli fillimin e sulmeve ajrore kundër Republikës Federale të Jugosllavisë (RFJ-së). Sulmet ajrore filluan më 24 mars 1999 dhe përfunduan më 8 qershori 1999, kur RFJ-ja u pajtua t'i térheqë forcat e veta nga Kosova. Më 9 qershori 1999, Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (KFOR), RFJ-ja dhe Republika e Serbisë nénshkruan një “Marrëveshje Tekniko-Ushtarake” përmes së cilës u pajtuan mbi térheqjen e RFJ-së nga Kosova dhe praninë e një force ndërkombëtare të sigurisë, pas miratimit të rezolutës përkatëse të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara.
39. Më 10 qershori 1999, Këshilli i Sigurimit i OKB-së miratoi Rezolutën 1244 (1999). Duke vepruar sipas Kapitullit VII të Kartës së OKB-së, Këshilli i Sigurimit i OKB-së mori vendim për vendosjen e pranisë ndërkombëtare të sigurisë dhe civile-përkatësish të KFOR-it dhe UNMIK-ut, në territorin e Kosovës. Në pajtim me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit nr. 1244 (1999), OKB-ja u ngarkua me kompetenca të plota legjislative dhe ekzekutive. KFOR-i u ngarkua për kriimin e “një ambienti të sigurt, në të cilin refugiatët dhe personat e zhvendosur mund të kthehen në shtëpi të sigurt” dhe përkohësisht të sigurojë “rendin dhe sigurinë publike”, derisa prania ndërkombëtare civile të mund të marrë përsipër përgjegjësinë për këtë detyrë. UNMIK-u përbëhej nga katër komponentë apo shtylla kryesore të udhëhequra nga OKB-ja (administrata civile), Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë (ndihma humanitare, e cila u hoq në qershori 2000), OSBE-ja (ndërtimi institucional) dhe BE-ja (rindërtimi dhe zhvillimi ekonomik). Secila shtyllë u vendos nën autoritetin e PSSP-së. Përmes Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999), UNMIK-ut i jepet mandati që t'i “promovojojë dhe mbrojë të drejtat e njeriut” në Kosovë në pajtim me standardet e njohura ndërkombëtarisht për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.
40. Vlerësimet lidhur me ndikimin e konfliktit në shpërnguljen e popullatës shqiptare të Kosovës sillen prej përafersisht 800,000 deri 1.45 milion. Pas miratimit të Rezolutës 1244 (1999),

²Referencat e nxjerra nga Paneli për të përcaktuar historikun e përgjithshëm përfshijnë: OSBE, “Siç është parë dhe treguar”, vell. I (totor 1998 – qershori 1999) dhe vell. II (14 qershori – 31 totor 1999); raportet tremujore të Sekretarit të Përgjithshëm mbi Administratën e Përkoħshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë; Raportet vjetore të Policisë së UNMIK-ut (2000, 2001); Qendra për të Drejtë Humanitare, “Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë” (2001); Qendra për të Drejtë Humanitare, “Libër kujtimi për Kosovën” (<http://www.kosovomemorybook.org>); Zyra e UNMIK-ut për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore, Raport i Aktivitetit 2002-2004; Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, *Behrami dhe Behrami kundër Francës* dhe *Saramati kundër Francës, Gjermanisë dhe Norvegjisë*, me numrat 71412/01 dhe 78166/01, vendimi i datës 2 maj 2007; Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur, “Situata në Kosovë: Një vlerësim” (2010); të dhënat e publikuara nga Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë, (në dispozicion në www.unhchr.org) dhe nga Kryqi i Kuq Ndërkombëtar (në dispozicion në <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

shumica e shqiptarëve të Kosovës, të cilët ishin larguar, apo ishin dëbuar me forcë nga shtëpitë e tyre nga forcat serbe gjatë konfliktit, u kthyen në Kosovë.

41. Në ndërkohe, pjesëtarët e komunitetit joshqiptar-kryesisht serbët, dhe jo vetëm ata, por edhe romët dhe myslimanët sllavë si dhe shqiptarët e Kosovës të dyshuar për bashkëpunim me autoritetet serbe, u bënë shënjestër e sulmeve shumë të përhapura të grupeve të armatosura të shqiptarëve të Kosovës. Vlerësimet e tanishme lidhur me numrin e serbëve të Kosovës të zhvendosur sillen përafërsisht prej 200,000 deri 210,000. Ndërsa shumica e serbëve të Kosovës dhe joshqiptarët e tjerë të Kosovës u larguan në Serbi dhe në vendet fqinje, ata që mbetën prapa u bënë viktima të vrasjeve sistematike, rrëmbimeve, mbajtjeve arbitrale, dhunës seksuale dhe asaj të bazuar në gjini, rrahjeve dhe frikësimit.
42. Megjithëse shifrat mbesin kontestuese, vlerësohet që më shumë se 15,000 vdekje apo zhdukje ndodhën si pasojë e drejtëpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij (1998-2000). Më shumë se 3,000 shqiptarë etnikë dhe rreth 800 serbë, romë dhe pjesëtarë të komuniteteve të tjera minoritare u zhdukën gjatë kësaj periudhe. Për më shumë se gjysmën e personave të zhdukur janë gjetur dhe identifikuar mbetjet e tyre mortore deri në fund të vitit 2010, ndërsa 1,766 gjenden ende si të zhdukur në listën e Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (KNKK), sipas të dhënave të muajit tetor 2012.
43. Prej korrikut të vitit 1999, si pjesë e përpjekjeve për të rivendosur zbatimin e ligjit në Kosovë brenda kornizës së sundimit të ligjit, PSSP-ja u kërkoi vendeve anëtare të OKB-së që të mbështesin vendosjen brenda komponentit civil të UNMIK-ut, të policëve ndërkombëtarë prej 4,718 vetash. Policia e UNMIK-ut u ngarkua me këshillimin e KFOR-it mbi çështjet policore, derisa ata vetë të kenë numër të mjaftueshëm për të marrë krejt përgjegjësinë për zbatimin e ligjit dhe të punojnë drejt zhvillimit të Shërbimit Policor të Kosovës. Deri në shtator të vitit 1999, përafërsisht 1,100 policë ndërkombëtarë u vendosën në Kosovë në kuadër të UNMIK-ut.
44. Deri në dhjetor të vitit 2000, vendosja e Policisë së UNMIK-ut pothuajse përfundoi me 4,400 policë nga 53 vende të ndryshme dhe UNMIK-u kishte marrë primatin sa i përket përgjegjësisë për zbatimin e ligjit në të gjitha rajonet e Kosovës, përvèç Mitrovicës. Sipas Raportit vjetor të Policisë së UNMIK-ut për vitin 2000, atyre u janë raportuar 351 rrëmbime, 675 vrasje dhe 115 dhunime për periudhën qershori 1999 - dhjetor 2000.
45. Për shkak të kolapsit të administrimit të drejtësisë në Kosovë, UNMIK-u në qershori të vitit 1999 themeloi një Sistem emergjent të drejtësisë. Ai përbëhej nga një numër i kufizuar gjyqtarësh dhe prokurorësh vendorë dhe ishte operacional derisa sistemi i rregullt i drejtësisë u bë operacional në janar të vitit 2000. Në shkurt të vitit 2000, UNMIK-u autorizoi emërimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve ndërkombëtarë, fillimisht në rajonin e Mitrovicës dhe më vonë në gjithë Kosovën, për të forcuar sistemin lokal të drejtësisë dhe për të garantuar paanësinë. Prej tetorit të vitit 2002, sistemi lokal i drejtësisë përbëhej prej 341 gjyqtarëve dhe prokurorëve vendorë dhe 24 ndërkombëtarë. Në janar të vitit 2003, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së, duke i raportuar Këshillit të Sigurimit për zbatimin e Rezolutës 1244 (1999), sistemin e policisë dhe drejtësisë në Kosovë në atë kohë e definoi si sistem që “funksionon mirë” dhe “i qëndrueshëm”.

46. Në korrik të vitit 1999, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së i raportoi Këshillit të Sigurimit që UNMIK-u tashmë e konsideronte çështjen e personave të zhdukur si një shqetësim veçanërisht të madh për të drejtat e njeriut në Kosovë. Në muajin nëntor të vitit 1999, u krijuar Njësiti për Personat e Zhdukur (NJPZH) brenda Policisë së UNMIK-ut, me mandat të hetojë vendndodhjen e mundshme të personave të zhdukur dhe/apo varrezave. NJPZH-ja, së bashku me Njësitin Qendror për Hetim Penal (NJQHP) të Policisë së UNMIK-ut, dhe më vonë Njësiti për Hetimin e Krimeve të Luftës (NJHKL), ishin përgjegjëse për aspektet penale të rasteve të personave të zhdukur në Kosovë. Në maj të vitit 2000, u krijuar Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave (KGJIV), i udhëhequr nga UNMIK-u, për të gjetur, identifikuar dhe dorëzuar mbetjet mortore. Më 5 nëntor 2001, UNMIK-u nënshkroi dokumentin e përbashkët UNMIK-RFJ duke ritheksuar, mes tjerash, përkushtimin e tij për të zgjidhur fatin e personave të zhdukur nga të gjitha komunitetet, dhe duke pranuar se programi për zhvarrim dhe identifikim është vetëm një pjesë e aktiviteteve të lidhura me personat e zhdukur. Prej qershorit të vitit 2002, Zyra e sapoformuar për personat e zhdukur dhe mjekësi ligjore (ZPZHML) në Departamentin e Drejtësisë të UNMIK-ut (DD), u bë autoriteti i vetëm i mandatuar për të përcaktuar vendndodhjen e personave të zhdukur, t'i identifikojë mbetjet e tyre mortore dhe t'u kthejë ato familjes së të zhdukurit. Duke filluar nga viti 2001, në bazë të Memorandumit të Mirëkuptimit (MM) ndërmjet UNMIK-ut dhe Komisionit Ndërkombëtar për Persona të Zhdukur me seli në Sarajevë (KNPZH), i plotësuar nga një marrëveshje tjetër në vitin 2003, identifikimi i mbetjeve mortore u krye nga KNPZH-ja përmes testit të ADN-së.
47. Më 9 dhjetor 2008, përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me policinë dhe drejtësinë në Kosovë përfundoi me Misionin e Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë (EULEX), i cili mori kontrollin e plotë operacional në fushën e sundimit të ligjit, pasi që kryetari i Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara më 26 nëntor 2008 (S/PRST/2008/44), nxori Deklaratën që mirëpriste angazhimin e vazhdueshëm të Bashkimit Evropian në Kosovë.
48. Po të njëjtën ditë, UNMIK-u dhe EULEX-i nënshkruan një MM mbi modalitetet dhe të drejtat dhe obligimet përkatëse që dalin nga transferimi prej UNMIK-ut tek EULEX-i, i lëndëve dhe dosjeve përkatëse të cilat përfshinin hetimet, ndjekjet penale në vijim dhe aktivitetet e tjera të ndërmarra nga prokurorët ndërkombëtarë të UNMIK-ut. Menjëherë pas kësaj, marrëveshje të ngjashme u nënshkruan në lidhje me dosjet e mbajtura nga gjyqtarët ndërkombëtarë dhe Policia e UNMIK-ut. Të gjitha marrëveshjet obliguan EULEX-in të sigurojë qasje nga UNMIK-u në dokumentet që ndërlidhen me veprimet që autoritetet e UNMIK-ut i kanë ndërmarrë më parë. Në periudhën 9 dhjetor 2008 deri më 30 mars 2009, të gjitha dosjet me lëndë penale të mbajtura nga DD i UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut, iu dorëzuan EULEX-it.

B. Rrethanat që ndërlidhen me rrëmbimin dhe zhdukjen e të afërmve të ngushtë të ankuesve

- Rrëmbimi dhe zhdukja e familjes Shutakoviq (lëndët nr. 72/09, 73/09, 74/09, 75/09 dhe 76/09)*
- Ankuesja e parë është znj. Lela Nikoliq, ish-banore e Kosovës që tanë jeton në Serbi.

50. Ajo informon Panelin se më 12 qershor 1999njerka e saj, znj. Darinka Shutakoviq (lënda nr. 72/09), babai, z. Nedelko Shutakoviq (lënda nr. 75/09), dhe tre djemtë e tyre: z.Radovan Shutakoviq, 10 vjeç(lënda nr. 73/09),z. Gjorgje Shutakoviq, 16 vjeç (lënda nr. 74/09) dhe z.Aleksandër Shutakoviq, 18 vjeç(lënda nr. 76/09),u rrëmbyen nga shtëpia e tyre në Gjakovë nga pjesëtarët e UÇK-së. Që nga ajo kohë vendndodhjet e tyre janë të panjohura.
51. Ankuesja deklaron se rrëmbimi i tyre iu raportua KFOR-it, UNMIK-ut, Kryqit të Kuq Jugosllav, Ministrisë së Punëvetë Brendshme të Serbisë dhe organizatave të tjera. Ajo gjithashtu deklaron se rasti iu raportua prokurorit ndërkombëtar publik në Prishtinë, por nuk paraqet detaje specifike në lidhje me këtë.
52. Emrat e tyre gjenden në listën e personave të zhdukur në lidhje me konfliktin në Kosovë, që KNKK ia dërgoi Policisë së UNMIK-ut më 29 janar 2002, si dhe në bazën elektronike të të dhënavë të përpiluar nga ZPZHTML e UNMIK-ut³. Kërkosat e KNKK-së për kërkim të të gjithë pesë anëtarëve të familjes së lartpermendur gjithashtu janë të hapura⁴.
53. Në listën ‘online’ të personave të zhdukur të mbajtur nga KNPZH⁵ jepen informata në lidhje me të gjithë ata,se “Nuk është gjetur përshtatje e ADN-së.” Shënimet për ta pak dallojnë si në vijim:

- Për znj. Darinka Shutakoviq: “Data e raportuar e zhdukjes: 11qershor 1999” dhe “Nuk janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë”;
- Për z. Nedelko Shutakoviq: “Data e raportuar e zhdukjes: 1 qershor 1999” dhe “Janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë”;
- Për z.Radovan⁶Shutakoviq, z.GjorgjeShutakoviqdhe z.Aleksandër Shutakoviq: “Data e raportuar e zhdukjes: 1 qershor 1999” dhe “Nuk janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë”.

2. Rrëmbimi dhe zhdukja e z. Milenko Kabash(lënda nr.78/09)

54. Znj. Rosanda Kabash, ankuesja e dytë, deklaron se vëllai i saj,z. Milenko Kabash (apoKabashi),u rrëmbye nga banesa e ankueses në Gjakovë, në qershor të vitit 1999.Që nga ajo kohë vendndodhja e tij është e panjohur.
55. Ankuesja shton se një person shqiptar i Kosovës, F.D., ishte i përfshirë në rrëmbimin e vëllait të saj.

³Baza e të dhënavë e ZPZHTML-së është një burim elektronik jo i hapur për publikun. Paneli kishte qasje në lidhje me këtë rast më 12 dhjetor 2014.

⁴Baza e të dhënavë e KNKK-së është një burim elektronik në dispozicion në: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (e qasur më 12 dhjetor 2014).

⁵Baza e të dhënavë e KNPZH-së është një burim elektronik në dispozicion në: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (e qasur më 12 dhjetor 2014).

⁶Emri i tij në bazat e të dhënavë të KNPZH-së, KNKK-së dhe ZPZHTML-së është shkruar si “Radoman”.

56. Znj. Kabashdeklaron se rrëmbimi iu raportua KFOR-it italian, KNKK-së, Kryqit të Kuq Jugosllav dhe institucioneve të paidentikuara shtetërore serbe. Ajo, po ashtu, deklaron se rasti iu raportua prokurorit ndërkombëtar publik në Prishtinë, por nuk paraqet detaje specifike.
57. Znj. Kabash i kishte dhënë gjithashtu një deklaratë Qendrës për të Drejtën Humanitare (QDH), në të cilën thuhet:

“Kabash, Milenko (Kabash, Milenko) (M, 41), prejardhje e përzier familjare shqiptare/serbe, nga Gjakova – i rrëmbyer nga UÇK-ja më 25 qershor 1999 nga banesa e motrës së tij në Gjakovë.

Motra e Kabashit rrëfeu se pjesëtarët e UÇK-së erdhën në banesën e fqinjëve të saj më 25 qershor dhe filluan ta kontrollonin atë. Ajo shkoi të shihte se çfarë ishte duke ndodhur. Personat e UÇK-së, të cilët ishin me rroba civile, konfiskuan armët e fqinjët dhe u larguan. Derisa ajo ishte akoma me fqinjët, ajo dëgjoi një zhurmë nga kati i saj i pestë. Ajo u kthye në banesën e saj dhe e pa se dera ishte e hapur dhe se vëllai i saj nuk ishte më atje. Nga dritarja, ajo pa tre pjesëtarë të UÇK-së në uniforma maskimi duke e larguar nga aty vëllanëe saj, i cili po mbante një peshqir të gjakosur në anën e majtë të fytyrës së tij. Ajo e identifikoi njërin nga personat e UÇK-së si Fatoni. Nën kërcënrim të armës, personat e UÇK-së detyruan Kabashin t'i shtrijë duart për muri, e kontrolluan atë, e shtynë me forcë më një veturë dhe u larguan. Kur ajo shkoi poshtë, një fqinj shqiptar i tregoi asaj se, vëllai i saj u kishte bërë rezistencë personave të UÇK-së dhe ishte plagosur në veshin e majtë, dhe se ai i kishte hedhur atij një peshqir për ta ndalur gjakderdhjen e madhe. Motra e Kabashit menjëherë e raportoi rrëmbimin te KFOR-i.

Më 13 qershor [sic.], personat e njëjtë të UÇK-së erdhën përsëri në ndërtesën e saj, dhe e takuan befas motrën e Kabashit te hyrja. Duke mos e njojur, padishim, atë si gruaja të cilën po e kérkonin, ata e pyetën nëse e dinte se ku ishte “Shkina”⁷ nga kati i pestë. Ajo e shmangu mundësinë që ta merrnin duke iu përgjigjur më gjuhën shqipe se gruaja që ata e kérkonin sapo kishte shkuar në ndërtesën e afërt. Sapo personat e UÇK-së u larguan, ajo kérkoi strehë te fqinjët nga ku ajo e thirri një mike shqiptare, e cila erdhi për të dhe e mori më banesën e saj më anën tjetër të qytetit. Ajo u largua nga Kosova për më Serbi dy ditë më vonë.

Burimi: QDH, deklaratë e dëshmitares.”⁸

58. Siç është përmendur më lart (shih § 17), me kérkesën e Panelit, Policia e UNMIK-ut shkoi më Shtabin Rajonal të KFOR-it “Perëndim” dhe kontrolloi më arkivin e tyre për informata më lidhje me rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Milenko Kabash. Në mënyrë memorandum të datës 7 shkurt 2012, KFOR-i konfirmoi se ata nuk posedonin asnjë informatë më lidhje me këtë, përveç deklaratës së lartpërmendor të znj. Rosanda Kabash dhënë QDH-së.

⁷Fjalë poshtëruese për “serb” (më gjuhën shqipe).

⁸Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë. 24 mars 1999 – 31 dhjetor 2000, f. 12 // Faqja e internetit e QDH-së [burimi elektronik] - <http://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2013/02/KO-Rrëmbimet-dhe-zhdukjet-e-joshqiptarëve-në-Kosovë-1.pdf> (e qasur më 12 dhjetor 2014).

59. Kërkesa për kërkim e KNKK-së për z. Kabash është e hapur⁹. Emri i tij gjithashtu gjendet në listën e personave të zhdukur, që KNKK ia dërgoi UNMIK-ut më 12 tetor 2001, për të cilin KNKK kishte mbledhur të dhëna ante-mortem në Serbi, në periudhënmes 1 korrikut dhe 20 shtatorit të vitit 2001. Emri i tij, po ashtu, gjendet në bazën e të dhënave të përpiluar nga ZPZHML e UNMIK-ut¹⁰.
60. Në listën ‘online’ të personave të zhdukur të mbajtur nga KNPZH¹¹ në lidhje me të thuhet: “Data e raportuar e zhdukjes: 1 qershor 1999”, “Nuk janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë” dhe “Nuk është gjetur përshtatje e ADN-së.”
3. *Rrëmbimi dhe zhdukja e z. Miqa Petroviq dhe znj. Radmilla Petroviq(lëndët nr. 95/09 dhe 96/09)*
61. Z. Millan Petroviq, ankuesi i tretë, deklaron se prindërit e tij, z. Miqa¹² Petroviq (një ish-policë pension) dhe znj. Radmilla Petroviq, umbajtët nga pjesëtarët e UÇK-së, H.H., A.Sh., dhe F.D., në banesën e tyre në Gjakovë, prej 14 qershorit të vitit 1999. Sipas ankuesit, i fundit nga tre pjesëtarët e UÇK-së, F.D., mbeti në banesë, për t'i ruajtur z. dhe znj. Petroviq. Pas dy apo tre javëve të një ndalimi të tillë, ata u nxorën nga banesa, u vendosën në një kamion dhe u çuan në drejtim të panjohur. Që nga ajo kohë vendndodhja e tyre është e panjohur.
62. Ankuesi deklaron se zhdukja e prindërvë të tij iu raportua UNMIK-ut, Kryqit të Kuq Jugosllav, Ministrisë së Punëvetë Brendshme të Serbisë (MPB) si dhe Zyrës së prokurorit publik serb për krime të luftës.
63. Ankuesi shton se që nga ajo kohë, një i afërm i H.H. e kishte zënë në mënyrë të paligjshme banesën e z. dhe znj. Petroviq në Gjakovë.
64. Ankuesi i ofroi Panelit kopjet e një numri të dokumenteve, të cilat kanë përshkrim shumë të detajuar të ngjarjeve që ndërlidhen me rrëmbimin e z. dhe znj. Petroviq, si dhe të një numri personash të tjerë, të cilët gjithashtu ishin rrëmbyer nga Gjakova rreth kohës së njëjtë, me sa duket nga grupei i njëjtë i pjesëtarëve të UÇK-së. Këto dokumente janë:
- Një certifikatë, e datës 11 shtator 1999, e lëshuar nga Qendra për Paqe dhe Tolerancë në Prishtinë, në të cilën thuhet:
“Sa i përket kërkesës tuaj në lidhje me personat e përmendur më poshtë [z. dhe znj. Petroviq], ne duam t’ju informojmë se ata janë me shëndet të mirëdhe gjallë dhe se ata janë në një kamp apo të burgosur. Ne e dimë këtë nga KNKK-ja dhe KFOR-i, të cilët morën këtë informatë përmes negociatave.”
 - Një raport, pa datë, rreth rrëmbimit të prindërvë të tij;
 - Kopjet e të gjitha shpalljeve publike, në gjuhën serbe dhe shqipe, në të cilat ofrohej një shpërblim prej 5,000 markash gjermane për ndihmë në gjetjen e prindërvë të tij;

⁹E qasur më 12 dhjetor 2014.

¹⁰E qasur më 13 dhjetor 2014.

¹¹E qasur më 12 dhjetor 2014.

¹²Emri i tij është shkruar si “Mico” në bazën elektronike të të dhënave.

- Një kërkesë nga udhëheqësi i ekipit serb për ndërlidhje me KFOR-in, drejtar KFOR-it dhe Policisë së UNMIK-ut, e datës 7 maj 2001; ajo përmban informata për rrethanat e rrëmbimit të z. dhe znj. Petroviq, dhe një kërkesë për hetim për çështjen. Sipas kësaj kërkesë, komandanti i njësitet të UÇK-së përgjegjës për rrëmbimin, N.A., ishte burgosur në maj të vitit 2001 nga UNMIK-u për vrasje në tentativë;
- Një konfirmim i Kryqit të Kuq Jugosllav, i datës 21 qershor 2002, që konfirmon se z. dhe znj. Petroviq janë regjistruar si persona të zhdukur prej 7 gushtit të vitit 1999;
- Një deklaratë e znj. Rosanda Kabash, dhënë më 19 dhjetor 2002 MPB-së së Serbisë në Jagodinë të Serbisë;
- Kallëzimi i tij penal kundër H.H., A.Sh. dhe F.D. përgjegjës për rrëmbimin e z. dhe znj. Petroviq, drejtar Zyrës së Qarkut të Prokurorisë Publike (ZQPP) në Pejë, e vendosur në Jagodinë të Serbisë (Lënda e NJPZH-së nr. PU-32/04, e 28 majit të vitit 2004, lënda e ZQPP-së nr. 230-1402/04);
- Deklarata e tij e detajuar dhënë më 15 korrik 2008 prokurorit serb për krime të luftës;

65. Kërkesat e KNKK-së për kërkimin e z. dhe znj. Petroviq janë të hapura¹³. Emrat e tyre, po ashtu, gjenden në listën e personave të zhdukur që KNKK ia dërgoi UNMIK-ut më 12 tetor 2001, për të cilët KNKK kishte mbledhur të dhëna ante-mortem në Serbi, në periudhën mes 1 korrikut dhe 20 shtatorit të vitit 2001. Emrat e tyre, po ashtu, gjenden në bazën e të dhënavë të përpiluar nga ZPZHMLe UNMIK-ut¹⁴.

66. Në shënimet në lidhje me ta në listën ‘online’ të personave të zhdukur të mbajturnga KNPZH¹⁵ në pjesët relevante thuhet: “Data e raportimit të zhdukjes: 6 korrik 1999”, “Janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë” dhe “Nuk është gjetur përshtatje e ADN-së.”

C. Hetimi

1. Hapja e dosjeve relevante

- 67. Në rastin aktual, Paneli pranoi nga UNMIK-u dokumente hetimore që më parë i kishin mbajtur ZPZHML e UNMIK-ut dhe NJHKL e Policisë së UNMIK-ut, të cilat UNMIK-u i kishte marrë nga EULEX-i. Përveç kësaj, më 17 dhjetor 2012, Paneli pranoi disa dokumente hetimore në lidhje me hetimin për rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviqdhe z. Milenko Kabash, të cilat u kthyen nga arkivi i selisë së OKB-së në Nju Jork (shih §§32-33 më lart). Megjithëse PSSP-ja pohoi se mund të ekzistojnë më shumë dokumente në lidhje me këtë rast, më 20 nëntor 2014, UNMIK-u i konfirmoi Panelit se nuk janë marrë më shumë dokumente në lidhje me këtë rast.
- 68. Për sa i përket publikimit të informatave që përbajnjë dosjet, Paneli rikujton që UNMIK-u i ka vënë në dispozicion dosjet për hetim për t'u shqyrtuar nga Paneli nën një zotim për konfidencialitet. Në lidhje me këtë, Paneli duhet të qartësojë që megjithëse vlerësimi i dosjes aktuale rrjedh nga një shqyrtim i plotë i dokumentacionit në dispozicion, vetëm informata të

¹³E qasur më 12 dhjetor 2014.

¹⁴E qasur më 12 dhjetor 2014.

¹⁵E qasur më 12 dhjetor 2014.

limituara që ekzistojnë aty janë publikuar. Prandaj, një përbledhje e hapave të ndërmarrë nga autoritetet e hetuesisë është dhënë në paragrafët në vijim.

2. Hetimi në lidhje me znj. Darinka Shutakoviq, z. Nedelko Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq dhe z. Aleksandër Shutakoviq

69. Dosja e ZPZHTML-së në lidhje me znj. Darinka Shutakoviq, z. Nedelko Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq dhe z. Aleksandër Shutakoviq përmblidhet me rastin e një identifikimi fizik të shkruar me dorë. Asnjë fotografi apo dokument identifikimi nuk është bashkëngjitur në ndonjërin nga këta formularë:

- Në formularin në lidhje me znj. Darinka Shutakoviq, me sa duket të plotësuar nga KNKK, ofrohet përshkrim i shkurtër fizik për të dhe emri dhe detajet për kontakt të vëllait të saj, si më i afërti i saj. Formulari është i ndërlidhur me rastin e NJPZH-së nr. 2003-000051.
- Në formularin në lidhje me z. Nedelko Shutakoviq, me sa duket të plotësuar nga KNKK, ofrohet përshkrim i shkurtër fizik për të, ceken katër anëtarët e tjerë të familjes si persona të cilët u zhdukën me të, dhe ofrohen emrat dhe detajet për kontakt të nipit dhe mbesës së tij, si më të afërm. Formulari është i ndërlidhur me rastin e NJPZH-së nr. 2003-000640.
- Në formularin në lidhje me z. Radovan Shutakoviq, me sa duket të plotësuar nga KNKK, ofrohet përshkrim i shkurtër fizik për të, si dhe emri dhe detajet përkontakt të xhaxhait të tij si më i afërm. Formulari është i ndërlidhur me rastin e NJPZH-së nr. 2003-000050.
- Në formularin në lidhje me z. Gjorgje Shutakoviq, me sa duket të plotësuar nga KNKK, ofrohet përshkrim i shkurtër fizik për të si dhe emri dhe detajet përkontakt të xhaxhait të tij si më i afërm. Formulari është i ndërlidhur me rastin e NJPZH-së nr. 2003-000057.
- Në formularin në lidhje me z. Aleksandër Shutakoviq, me sa duket të plotësuar nga KNKK, ofrohet përshkrim i shkurtër fizik për të, si dhe emri dhe detajet përkontakt të xhaxhait të tij si më i afërm. Formulari është i ndërlidhur me rastin e NJPZH-së nr. 2003-000063.

70. Pjesa e dosjes, që më parë ishte mbajtur nga NJHKL e Policisë së UNMIK-ut fillon me pesë raporte njëfaqësive për vazhdim të rastit të NJPZH-së së Policisë së UNMIK-ut (RVR) për rastet e lidhura me të afërm e ankueses. Detajet e tyre janë:

- Znj. Darinka Shutakoviq, lënda e NJPZH-së nr. 2003-000051, i ka dy shënimë, të dyja të 1 prillit të vitit 2003: "Input DB – OK" dhe "Input DVI – OK";
- Z. Nedelko Shutakoviq, lënda e NJPZH-së nr. 2002-000640, i ka dy shënimë, të dyja të 2 shtatorit të vitit 2002: "DB Input – OK" dhe "DVI Input – OK";
- Z. Radovan Shutakoviq, lënda e NJPZH-së nr. 2003-000050, i ka dy shënimë, të dyja të 31 marsit të vitit 2003: "Input DB – OK" dhe "Input DVI – OK";
- Z. Gjorgje Shutakoviq, lënda e NJPZH-së nr. 2003-000057, e ka një shënim, të 2 prillit të vitit 2003: "DB & DVI Input – OK";
- Z. Aleksandër Shutakoviq, lënda e NJPZH-së nr. 2003-000063, e ka një shënim, të 3 prillit të vitit 2003: "DB & DVI Input – OK".

71. Veç kësaj, dosja përmban pesë raporte pothuaj identike të hetimit ante-mortem të NJPZH-së, që përgjithësisht i referohen rastit të NJPZH-së nr. 1080/INV/04, të gjitha të filluara më 23 dhjetor 2004dhe të përfunduara po të njëjtën ditë:
- Për znj. Darinka Shutakoviq, i ndërlidhur me rastin e NJPZH-së nr. 2003-000051;
 - Për z. Nedelko Shutakoviq, i ndërlidhur me rastin e NJPZH-së nr. 2002-000640;
 - Për z. Radovan Shutakoviq, i ndërlidhur me rastin e NJPZH-së nr. 2003-000050;
 - Për z. Gjorgje Shutakoviq, i ndërlidhur me rastin e NJPZH-së nr. 2003-000057;
 - Për z. Aleksandër Shutakoviq, i ndërlidhur me rastin e NJPZH-së nr. 2003-000063.
72. Të gjitha përbajnjë emrin dhe detajet për kontakt të një personi D.G., i identifikuar si “nipi[sic.] i Nedelko SHUTAKOVIQIT” si dëshmitar. Në dokument më tutje thuhet: “Ne i kontaktojmë të afërmit [D.G.], adresa e saj është RAHOVECI. Ne e kontaktojmë atë me telefon, ajo nuk dëshiron t'i bëhet vizitë familjes.” Megjithatë, në rubrikën “Deklaratë e dëshmitarit” thuhet si në vijim:
73. “Familja SHUTAKOVIQështë me qytetarët e tjerë serbë të Gjakovës që kanë ikur në Kishën Ortodokse në Gjakovë. Nedelko SHUTAKOVIQu kthye prapanë shtëpi për të marrë ca gjëra, por nuk u kthye më. Gruaja e tij, Darinka, dhe tre fëmijët e tij Radoman, Gjorgje dhe Aleksandër shkuan pas tij për të parë se çfarë ka ndodhur. Asnjëri nuk u kthye. Gruaja, e cila mund t'i ketë disa informata, nuk dëshiron të flasë. Ajo ishte në kishë në kohën e njëjtë si familja SHUTAKOVIQ. Ajo quhet [K.K.] dhe jeton në qendrën për azil në [K] të Serbisë. E ardhmja e familjes SHUTAKOVIQ është e panjohur.”
74. Të gjitha pesë raportet përfundojnë me deklaratën e njëjtë:
- “Pas hetimeve, është e pamundshme në këtë kohë të gjendet një dëshmitar i paanshëm rrëth vendit të ngjarjes. Nuk ka asnjë informatë që çon kah gjetja e mundshme e PZH-së. Ky rast duhet të mbetet i hapur në zhvillim e sipër në kuadër të NJKL-së.”
3. *Hetimi në lidhje me z. Milenko Kabash (lënda nr. 2001-000984)*
- Dosjet e Policisë së UNMIK-ut dhe të ZPZHM-së*
75. Një RVR i NJPZH-së për rastin 2001-000984 i ka dy shënimet e 11 marsit të vitit 2001, “DB Input (Informacione të futura në BDH) sipas QDH-së” dhe të 26 majit të vitit 2002, “DVI Input – OK”. E bashkëngjitur me këtë formular është kopja e një faqeje nga libri i QDH-së lidhur me personat e zhdurur në Kosovë, me deklaratën e plotë të znj. Rosanda Kabash, siç është treguar më herët (shih § 57).
76. Dosja përmban më tutje një formular për identifikim të viktims për z. Milenko Kabash, me sa duket të plotësuar nga KNKK në periudhën mes 1 korrikut dhe 20 shtatorit të vitit 2001 (shih § 58 më lart); është plotësuar me dorë në gjuhën serbe. Përveç detajeve të tij personale

dhe përshkrimit ante-mortem, në të ofrohen emri dhe detajet e plota për kontakt të motrës së tij (ankueses, znj. Rosanda Kabash). Fotografia e tij është e bashkëngjitur në këtë formular.

77. Formulari tjetër për identifikim të viktimit, i plotësuar në gjuhën angleze, është i datës 24 janar 2005 dhe është i ndërlidhur me rastin nr.2001-000984. Ai përmban informatat e njëjtë si formulari i mësipërm.
 78. Me anën e një memorandumi, të datës 25 qershor 2003, drejtuar “palëve të interesuara”, udhëheqësi përgjegjës për identifikime i Policisë së UNMIK-ut kërkoi që “në rast se njëri nga personat e mëposhtëm të zhdukur do të identifikohet, ju lutemi kontaktoni NJQHP-në”; lista përmban 11 emra, duke përfshirë z.Milenko Kabash.
 79. Në dosje gjithashtu gjendet një regjistrim i shtypur, pa datë, i deklaratës së znj. Rosanda Kabash, i ndërlidhur me rastin nr. 2001-000984, ku ajo ofroi detajet e asaj që kishte parë gjatë rrëmbimit të vëllait të saj nga UÇK-ja. Ajo deklaroi se e identifikoit njërin nga rrëmbyesit si F.D., i cili punoi “si profesor në Shkollën Fillore në Gjakovë”. Deklarata nuk është nënshkruar; nuk është e qartë se kush e ka regjistruar atë.
 80. Dosja përmban më tutje një material të shtypur nga baza e të dhënavë e sistemit për informata të Policisë së Kosovës, i datës 8 prill 2005, që përmban detajet personale për identifikimin e të dyshuarit, F.D.
 81. Në një material prej një faqeje të shtypur nga baza e të dhënavë e NJPZH-së për rastin nr. 0505/INV/05, i datës 11 prill 2005, në lidhje me zhdukjen e z. Milenko Kabash, në formularin “Shënimë të het.” ofrohen detaje të rrëmbimit të tij dhe konfirmohet identifikimi i të dyshuarit nga motra e tij. Në të gjithashtu përmendet vendi i punës i të dyshuarit, i cekur nga dëshmitarja (shih më lart).
 82. Një raport i hetimit ante-mortem i NJPZH-së për rastin e NJPZH-së nr. 0505/INV/05është i ndërlidhur me rastin nr. 2000-001631. Ky raport është filluar më 10 prill 2005 dhe është përfunduar po të njëjtën ditë. Në faqen e parë të raportit, znj. Rosanda Kabash, përmendet me emër si dëshmitare ndërsa F.D. si i dyshuar; detajet për kontakt të të dyve gjithashtu janë ofruar.
 83. Në këtë raport jepetpërshkrimi shumë i shkurtër i rrëmbimit të z. Milenko Kabash nga pjesëtarët e UÇK-së dhe një përsëritje tekstuale e deklaratës së përmendor më lart të znj. Rosanda Kabash (shih §79). Në rubrikën e raportit “Dëshmitari i intervistuar” thuhet “Asnjë”. Në përfundim të këtij raporti, hetuesi shkroi: “Nuk ka asnjë informatë që çon kah gjetja e mundshme e PZH-së. Rasti duhet të mbetet i hapur joaktiv në kuadër të NJKL-së.” Statusi i rastit është vendosur si “joaktiv”.
- Sqarimi i EULEX-it*
84. Siç është përmendor më lart (shih§ 14), më 18 dhjetor 2009 Paneli i kërkoji EULEX-it që të sigurojë informata shtesë për 43 ankesat para Panelit, duke përfshirë ankesën e znj. Rosanda Kabash. Në përgjigjen e tyre, të datës 23 mars 2010, zyrtarët e EULEX-it sqaruan se ata

kishin kërkuar burime në dispozicion, duke përfshirë listën e rasteve “të gjetura në korrik të vitit 2009 në hapësirën e arkivit në ndërtesën e DD-së (që nuk i janë dorëzuar zyrtarisht EULEX-it nga UNMIK-u sepse nuk ishin më “aktive” por të refuzuara, të përfunduara apo të mbyllura).”

85. Në përgjigjen e njëjtë, EULEX-i shtoi se kërkimi nuk ishte shterues, pasi burimet në dispozicion nuk siguruan informata për:

- Lëndët, raportet penale apo informatat që Policia e UNMIK-ut nuk i barti kurrë te prokurorët e UNMIK-ut, apo thënëndryshe nuk arriten kurrë te prokurorët e UNMIK-ut;
- Lëndët, të cilat ishin trajtuar nga Policia e UNMIK-ut dhe pastaj ishin transferuar te policia apo prokurorët lokalë, pa iu raportuar prokurorëve të UNMIK-ut apo EULEX-it;
- Shumë raste të cilat ishin trajtuar nga prokurorët e UNMIK-ut, para krijimit të një regjistri të centralizuar të lëndëve nga DD i UNMIK-ut në vitin 2003.

86. Megjithatë, kërkimi në dosjet e EULEX-it siguroi informata vetëm për dy raste të cekuranë kërkuesën e Panelit të 18 dhjetorit 2009. Nuk u gjet asnjë dosje apo informatë tjetër për 41 rastet e tjera, duke përfshirë ankesën e znj. Rosanda Kabash. EULEX-i nuk ishte në gjendje të konfirmojë nëse lëndët për të cilat ishin gjetur dosjet “ishin hetuar ndonjëherë nga Policia dhe/apo prokurorët e UNMIK-ut.”

4. *Hetimi në lidhje me z. dhe znj. Petroviq (lëndët nr. 2000-000310, 2003-00006 dhe 2003-00007)*

87. Dokumenti më i hershëm në dosje është një formular për incidentin/intervistë për të drejtat e njeriut, i plotësuar nga Misioni i OSBE-së në Kosovë më 23 dhjetor 1999 (nr. i referencës. GN/ST/023/99). Nga teksti del se atë ditë një e njohur familjare e largët e z. dhe znj. Petroviq raportoi zhdukjen e tyre te Zyra e OSBE-së në Shtërpçë. Ajo ofroi vetëm detaje të shkurtër për zhdukjen e tyre, megjithëse i përmendi me emër dy dëshmitarë të mundshëm okularë, A.N. dhe R.N. Emri dhe detajet e plota për kontakt të palës raportuese gjenden në këtë formular.

88. E bashkëngjitur me këtë formular është një kopje e “Raportit për persona të zhdukur” e z. Millan Petroviq, në të cilin ofrohen detaje të rrëmbimit të tyre dhe përshkrimi i tyre, me fotografitë e bashkëngitura në të, sidhe një kopje e shpalljes publike për të, e përmendor më lart, ku u ofrua një shpërbirim për ndihmë në gjetjen e prindërve të tij (shih § 64më lart).

89. Një RVR i NJPZH-së për rastin nr. 2000-000310i ka katër shënimë: të 9 majit të vitit 2000, “Input DB – OK, të 21 dhjetorit të vitit 2000, “Shto faqen nga KNKK-ja”, dhe dy informacione tjera të futura në bazën e të dhënave të NJPZH-së, të dyja të 18 shkurtit të vitit 2002.

90. Dosja më tutje përmban dy formularë për identifikim të viktimës për z. dhe znj. Petroviq, me sa duket të plotësuar nga KNKK-ja në periudhën mes 1 korrikut dhe 20 shtatorit të vitit 2001 (shih § 65më lart), të dy të plotësuar me dorë në gjuhën serbe dhe të ndërlidhur me rastin e NJPZH-së nr. 2000-010310. Përveç detajeve të tyre personale dhe përshkrimit ante-mortem, në ataofrohen emri dhe detajet e plota për kontakt të ankuesit (z. Millan Petroviq), dhe të dy të

afërmve tjerë të prindërve të tij të zhdukur. Një numër i fotografive të tyre janë bashkëngjitur në këta formularë. Përveç kësaj, në formularë thuhet: “Ka informata se ata janë vrarë dhe hedhur në lumëngaUra e “Terzive” në Gjakovë.”

91. Dosja përmban më tutje një letër të MPB-së së Serbisë, e datës 30 janar 2003, drejtuar Policisë së UNMIK-ut. Në të ofrohen informata rrëth rrëmbimit të familjes Shutakoviq, Milenko Kabash, z. dhe znj. Petroviq dhe znj. Dragica Petriçeviq, të cilëtë gjithë jetuan në ndërtesën e njëjtë në Gjakovë. Policisë së UNMIK-ut iu kërkua të hetojë këtë çështje dhe të informojë MPB-në për rezultatet.

92. Dokumenti tjetër në dosje është një raport për rastin i NJHKL-së në lidhje me rastin nr. 2003-00007; në të tregohet se regjistrimi ishte filluar më 24 shkurt 2003 dhe azhurnuar për herën e fundit më 26 qershor 2003. Në të paraqitet lloji i krimit si “Krim lufte – vrasje – varr masiv”. Në të përmendenz. dhe znj. Petroviqsi viktima; në rubrikën “Shënime për statusin” thuhet “I njëjti si në 2003-00005”. Nëpjesën “Përbledhje” të këtij raporti thuhet:

“Rasti u hap pas një raporti nga Ministria e Punëvetë Brendshme e Serbisë.

Më 10 mars 2003, rasti iu caktua G.M.

Më 26 qershor 2003, rasti u mbyll, nuk kërkohet veprim i mëtejmë, pasi ky është rasti nr. 2003-00005.”

93. Një raport i hetimit ante-mortem i NJPZH-së për rastin e NJPZH-së nr. 0067/INV/05është i ndërlidhur me rastin nr. 2000-000310. Ky raport është filluar më 6 prill 2004dhe është përfunduar po të njëjtën ditë. Në faqen e parë të raportit, një zyrtar për ndërlidhje i Policisë së UNMIK-ut në Beograd, përmendet si dëshmitar. Në rubrikën “Historiku i rastit” thuhet: “Çifti u arrestua dhe urrëmbye nga persona që mbanin uniformën e UÇK-së më 7 gusht 1999. Shihni të bashkëngjitur raportin sipas numrit të NJPZH-së.” Në rubrikën “Hetimi i mëtejmë” thuhet si në vijim: “K.N., NJPZH-ja e Beogradit informoi se anëtarët e familjes akoma nuk kanë marrë ndonjë lajm përfatim e tyre.”

94. Në fund të këtij raporti, hetuesi përfundon që “Pasi nuk ka asnjë informatë në lidhje me fatin e PZH-së nuk është imundshëm asnjë hetim i mëtejmë tanë, megjithatë dosja duhet të mbetet e hapur në rast se dalin informata të tjera.” Statusi i rastit është “Në zhvillim e sipër në pritje të informatave tjera”.

95. Dosja më tutje përmban një vendim përfatim poshtë të kallëzimit penal, të datës 22 korrik 2009, nr. PPS.197/09, përmes të cilët prokurori ndërkombëtar nga Zyra e Prokurorisë Speciale të Kosovës (ZPSK) e hodhi poshtë kallëzimin penal të policisë të 24 shkurtit të vitit 2003 përfatim nr. 2003-00006. Kallëzimi i përmendur penal i policisë nuk është në dosje. Vetë vendimi nuk është vulosur apo nënshkruar nga prokurori.

96. Tre personat e përmendur në vendim, I.D., A.S. dhe F.D., dyshoheshin përfat:

“- Në qershor të vitit 1999, në Gjakovë, Pejë, krim lufte kundër popullatës civile në shkelje të nenit 142 KPRSFJ, 120-121KPPK,i dënueshëm deri në 5vjet burgim¹⁶,

¹⁶Neni i përmendur 142 i Kodit Penal të Jugosllavisë (KPRSFJ) parashihte dënimin me vdekje përfatim e tilla, i

- Rrëmbim në shkelje të nenit 64 LPS¹⁷, 159 KPPK i dënueshëm 6 muaj deri në 5 vjet burgim.
97. Në vendim ofrohet një përshkrim i shkurtër i rrëmbimit të z. dhe znj. Petroviq, duke iu referuar letrës së lartpërmendur të MPB-së së Serbisë drejtuar Policisë së UNMIK-ut, e datës 30 janar 2003 (shih § 91). Në vendim përmendet me emër bashkëkryetari i nënkomitetit për bashkëpunim policor në kuadër të MPB-së së Serbisë, i cili e nënshkroi atë letër, dëshmitar në këtë rast.
98. Prokurori i ZPSK-së përfundoi se “[ë]shtë e qartë nga kallëzimi penal se nuk ka asnjë dyshim të arsyeshëm se të dyshuarit kryen shkeljet e treguara penale. Përveç kësaj, prokurori beson se nuk ka të ngjarë në mënyrë të arsyeshme se hetimi i mëtejshmë nga policia mund të ofrojë informata të mjaftueshme. Për më tepër dosja është përfshirë në dosjen 2003-00005.” Prandaj, prokurori i ZPSK-së vendosi të hedhë poshtë kallëzimin penal dhe të informojë palën e dëmtuar, “z. Miqo Petroviq dhe znj. Radmilla Petroviq [sic.]” për këtë vendim.
99. Më tutje në dosje gjenden dy njoftime për hedhjen poshtë të kallëzimit penal, gjithashtu të datës 22korrik 2009. I pari i drejtohet udhëheqësit të NJHKL-së të EULEX-it dhe i dyti “z. Miqo Petroviq dhe gruas së tij Radmilla Petroviq, palë të dëmtuara në referencat e mësipërme për rastin [sic.]”. Asnjëri dokument nuk mban vulat apo nënshkrimet e prokurorit.
- 5. Hetimi në lidhje me të gjitha viktimat (lënda nr. 2003-00005)*
100. Sipas një dokumenti të shkurtër për rastin të NJQHP-së, një hetim i përbashkët ishte kryer për rrëmbimin dhe zhdukjen e të afërmve të ankuesve dhe vrasjen e znj. Dragica Petriçeviq(vjehrë e znj. Rosanda Kabash), sipas lëndës nr. 2003-00005. Ai përmban përshkrim shumë të shkurtër për rrëmbimet e tyre; në të gjithashtu përmendet me emër një person, z. A.H., si një dëshmitar.
101. Në dosje gjithashtu gjendet një raport i analizës së rastit i NJHKL-së, i datës 5 tetor 2007, që i referohet lëndës nr. 2003-00005. Numri i viktimateve të paraqitura është “11”, numri i dëshmitarëve të njobur është “3 + 2 palë raportuese”, numri i deklaratave të dëshmitarit “zero”. Ky raport u referohet dy të dyshuarve të identifikuar: F.D., dhe A.S; në rubrikën “Rekomandimi/mendimi i hetuesit” thuhet:
- “Rasti i ka 10 dëshmitarë të njobur, por nuk ka deklarata të gjetura dëshmitarësh në lëndën e raportit në fjalë. Tre të dyshuar përmenden me emër, por duket se nuk është kryer asnjë hetim. Unë rekomandoj që ky rast duhet të jetë I HAPURdhe t'i caktohet një PN [Polic ndërkombëtar] pasi ekziston mundësi e mirë që disa nga 10 dëshmitarët të kenë informata të rëndësishme në lidhje me krimet.”
102. Dosja më tutje përmban një raport për rastin të NJHKL-së në lidhje me lëndën nr. 2003-00005, i marrë nga baza e të dhënave e NJHKL-së më 11 tetor 2007. Lloji i krimit është

cili në kohën e shkeljes u zëvendësua me burgim afatgjatë deri në 40 vjet. Në anën tjeter, nenet 120-121 të Kodit të Përkohshëm Penal të Kosovës (KPPK) parashohin një dënim prej “së paku pesë vjetësh, apo një burgim afatgjatë”.

¹⁷ Me sa duket ka të bëjë me Ligjin Penal të Serbisë.

paraqitur si “Krim lufte – vrasje”; në të përmendet znj. Rosanda Kabash si “Palë raportuese”; rasti është paraqitur si “me prioritet të ulët”. Rubrika “Përbledhje” ka një numër të shënimeve:

- Në të parin, të datës 24 shkurt 2003, thuhet:

“Duket se, prej 12 qershorit të vitit 1999, paramilitarët e UÇK-së në GJAKOVË vendosën roje jashtë ndërtesave në rrugën Millosh Obiliqi, ku familjet serbe jetonin, dhe u kërkuan atyre t’i raportojnë SHP të UÇK-së çdo ditë.

I dyshuar, [F.D.], ishte njëri nga të caktuarit si rojë, dhe ai përmendet me emër si njëri nga rrëmbyesit.

Gjatë mbrëmjes së vonshme dhe gjatë natës në orët e vona, dikur në qershor të vitit 1999, një numër i familjeve u larguan me forcë nga shtëpitë e tyre.

Një pjesëtar i njërsës nga familjet, Dragica PETRIÇEVIQ¹⁸, u gjet më vonë e vdekur afër Bodrumit të Verës në Gjakovë.

Viktima, Miqo PETROVIQ, e kishte në pronësi një automjet Mercedes, ngjyrë kafe, që ishte fshehur te një mik shqiptar, [A.H.], ky automjet iu mor me forcë [A.H.], nga i dyshuar, [A.S.], i cili me sa duket akoma e vozit këtë automjet.”

- Në informacionin tjetër të futur, të datës 8 gusht 2005, thuhet:

“[A.S.], gjithashtu i njohur si Zifa, nga Gjakova, kishte kaluar shumë vite në grupin CIPAT. [S.] nga MPB-ja konsiderohetsi i dyshuar kryesor për 12 romët. 4 nga romët ishin ekzekutuar në bodrumin e hotelit Pashtrik në qendër të Gjakovës.”

- Informacioni tjetër i futur, i datës 28 gusht 2005, ka të bëjë me viktimin tjetër të lartpërmendor, znj. Dragica Petriçeviq. Nga teksti del se znj. Rosanda Kabash ishte një dëshmitare e rrëmbimit të saj. Personi tjetër, me sa duket dëshmitar okular, gjithashtu përmendet me emër.
- Në informacionin e fundit të futur, të datës 30 gusht 2005, ofrohen detaje të rrëmbimit të z. Milenko Kabash.

103. Dokumenti i njëjtë përmban një listë të personave të lidhur me krimin e pretenduar, e cila përfshin dy palë raportuese (njëra nga to znj. Rosanda Kabash), tre të dyshuar (duke përfshirë F.D. dhe A.S.), njëmbëdhjetë viktima (duke përfshirë të afërmit e ankuesve në këtë rast) dhe tre dëshmitarë (duke përfshirë znj. Rosanda Kabash).

104. I bashkëngjitur në reportin e mësipërm është një raport për rastin i NJQHP-së në lidhje me hetimin e tyre nr. 2002-00038, që ka të bëjë me vrasjen e lartpërmendor të 12 personave, ku A.S. ishte gjithashtu i dyshuar.

¹⁸Një kërkesë për informata për rastin e znj. Dragica Petriçeviq gjithashtu iu dërgua KFOR-it “Perëndim” nga Policia e UNMIK-ut. Megjithatë, KFOR-i u përgjigj se, ngashëm me rastin e z. Milenko Kabash (shih § 58më lart), ata kanë informata vetëm nga QDH-ja.

105. Po ashtu, në dosje është një raport, pa datë, i inteligjencës për të dyshuarin, A.S.; ai i ka dy numra për rastin të shkruar me dorë në pjesën e sipërme të tij: 2003/00005 dhe 2002/00038.
106. Dosja më tutje përmban një përkthim në gjuhën angleze të një kallëzimi penal, pa datë, kundër autorëve të panjohur, drejtuar prokurorit ndërkombëtar nga ZQPP në Pejë, paraqitur nga R.N. në lidhje me rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Nedelko Shutakoviq dhe familjes së tij. Sipas shënimit në fund të këtij dokumenti, ai ishte përkthyer më 28 gusht 2005. Ai i shton rrëfimit të mësipërm se z. Nedelko Shutakoviq dhe familja e tij u rrëmbyen nga pjesëtarët e UÇK-së rrugës nga Kisha Ortodokse Serbe për në banesën e tyre, më 15 qershor 1999.
107. Dosja gjithashtu përmban një përkthim në gjuhën angleze të një kallëzimi penal, pa datë, të paraqitur nga znj. Rosanda Kabash në lidhje me rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Milenko Kabash. Në shënimin e përkthyesit në fund të këtij dokumenti tregohet se dokumenti ishte përgatitur më 15 tetor 2005. Në të përsëritet rrëfimi i mësipërm për rrëmbimin e tij dhe implikohet F.D. në kryerjen e atij krimi.
108. Dosja përmban kallëzimin tjetër penal të përkthyer kundër autorëve të panjohur, drejtuar prokurorit ndërkombëtar në lidhje me zhdukjen dhe vrasjen e znj. Dragica Petriçeviqnga ZQPP në Pejë, paraqitur nga M.P. në një datë të panjohur. Në të përmendet znj. Rosanda Kabash, dhe dy persona të tjera si dëshmitarë.
109. Po ashtu, në dosje është një vendim për hedhjen poshtë të kallëzimit penal, të datës 20 korrik 2009, nr. PPS.186/09, me anën e të cilit prokurori ndërkombëtar i ZPSK-së hodhi poshtë kallëzimet penale të policisë në rastet nr. 2003-00005, 2003-00006 dhe 2003-00007. Megjithatë, këto kallëzime penale të policisë nuk janë në dosje; nuk ka as vulë e as nënshkrim të prokurorit në këtë vendim.
110. Ky vendim ofron detaje shumë të shkurtra rreth pretendimeve në rastet nr. 2003-00005 (rrëmbimi i një numri të familjeve serbe nga një ndërtesa në Gjakovë, njëra nga to, znj. Dragica Petriçeviq, ishte gjetur më vonë e vdekur), 2003-00006 (rrëmbimi i z. dhe znj. Petroviq nga katër pjesëtarë të UÇK-së) dhe 2003-00007 (rrëmbimi i z. Milenko Kabash dhe znj. Dragica Petriçeviq). Në të thuhet më tutje se në të gjitha tri rastet të dyshuarit janë të njëjtë. Në të shtohet se informata e mësipërme “bazohej në deklaratat e dëshmitarëve vijues”, por asnjë dëshmitar nuk përmendet. Po ashtu, rubrika “I dyshuari” është e zbrazët.
111. Vendimi i cilëson krimet e pretenduara si në vijim:

“- Në qershor të vitit 1999, në Gjakovë, krim lufte kundër popullatës civile, vrasje me paramendim në shkelje të nenit 142 KPRSFJ, 120-121 KPPKi dënueshëm deri në 10 vjet burgim¹⁹,
 - Në qershor të vitit 1999, në Gjakovë, vrasje në shkelje të nenit 30 LPK, 146KPPK e dënueshme deri në 5 vjet burgim²⁰. ”

¹⁹Neni i përmendur 142 i Kodit Penal të Jugosllavisë (KPRSFJ) parashihte dënimin me vdekje për krimet e tillë, i cili në kohën e shkeljes u zëvendësua me burgim afatgjatë deri në 40 vjet. Në anën tjetër, nenet 120-121 të Kodit të Përkohshëm Penal të Kosovës (KPPK) parashohin një dënim prej “së paku pesë vjetësh, apo një burgim afatgjatë”.

²⁰Neni 30 i Ligjit Penal të Kosovës (LPK), si dhe nen 146 i KPPK qartas parashohin dënim prej “së paku pesë

112. Prokurori i ZPSK-së përfundoi se “[ë]shtë e qartë nga kallëzimi penal se nuk ka asnë dyshim të arsyeshëm se i dyshuar i kreua shkeljet e treguara penale. Përveç kësaj, prokurori beson se nuk ka të ngjarë në mënyrë të arsyeshme se hetimi i mëtejshmë nga policia mund të ofrojë informata të mjaftueshme. Për më tepër, kjo lëndë është përfshirë në lëndën 2002-00038.” Prandaj, kallëzimet penale janë hedhur poshtë.
113. Po ashtu, në dosje gjendet një njoftim për hedhjen poshtë të kallëzimit penal, gjithashtu i datës 20 korrik 2009, drejtuar udhëheqësit të NJHKL-së së EULEX-it; nuk është i nënshkruar.
114. Në raportin e analizës së rastit të NJHKL-së të EULEX-it, i datës 19 shtator 2011, konfirmohet se lëndët nr. 2003-00005, 2003-00006 dhe 2003-00007, të cilat “shqyrtojnë incidentin e njëjtë”, në fakt ishin hedhur poshtë nga një prokuror i ZPSK-së më 20 korrik 2009 “sepse nuk kishte asnë dyshim të arsyeshëm kundër të dyshuarve. Po ashtu, theksohet se rastet bien jashtë kornizës kohore të krimeve të luftës.”

6. Dosjet e pranuara nga arkivi i OKB-së në Nju Jork

115. Siç është përmendur më lart (shih § 33), më 17 dhjetor 2012, Paneli pranoi dokumente në lidhje me hetimet për ankesat e znj. Lela Nikoliq (vetëm për ankesatnr. 73/09 dhe 74/09) dhe ankesën e znj. Rosanda Kabash (nr. 78/09), të cilat u kthyen nga arkivi i OKB-së në Nju Jork.
116. Këto dosje përbajnjë dosjet që më parë i kishin mbajtur ZPZHTML dhe NJPZH e Policisë së UNMIK-ut në lidhje me tri rastet e treguara, siç është përshkruar më lart.

III. ANKESAT

117. Ankuesit ankohen rrëth dështimit të pretenduar të UNMIK-ut që t'i hetojë si duhet rrëmbimin dhe zhdukjen e të afërmve të tyre, znj. Darinka Shutakoviq, z. Nedelko Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq, z. Aleksandër Shutakoviq, z. Milenko Kabash, z. Miqa Petroviq dhe znj. Radmilla Petroviq. Në lidhje me këtë, Paneli mendon që ankuesit mbështeten në shkeljen e obligimit procedural të nenit 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ).
118. Ankuesit, po ashtu, ankohen për dhimbjet dhe vuajtjet mentale të supozuara që u janë shkaktuar atyre nga kjo situatë. Në lidhje me këtë, ata bazohen në nenin 3 të KEDNJ-së.

IV. LIGJI

A. Shkelja e pretenduar e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së

vjetësh” burgim.

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

119. Para se ta shqyrtojë bazueshmërinë e ankesës, Paneli duhet ta qartësojë fushën e shqyrtimit.
120. Në përcaktimin e asaj nëse konsideron që ka pasur një shkelje të nenit 2 (obligimi procedural) të KEDNJ-së, Paneli është i vetëdijshëm për praktikën ekzistuese gjyqësore, veçanërisht atë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Megjithatë, Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm që ankesat para tij dallojnë në disa mënyra domethënëse nga ato të paraqitura para asaj gjykate. E para, i padituri nuk është një shtet, por një administratë e përkohshme ndërkombëtare në një territor me mandat që t'i ushtrojë përkohësisht përgjegjësitë në Kosovë. Asnjë përgjegjësi nuk i bie UNMIK-ut sa u përket obligimeve esenciale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. E dyta, si në një numër të kufizuar të lëndëve para Gjykatës Evropiane, ata që dyshohen të janë përgjegjës për vrasjet dhe/apo rrëmbimet e pretenduara, janë në të gjitha rastet para Panelit me palë joshtetërore, kryesisht që kanë të bëjnë me konfliktin, por jo vetëm me të. Këta janë faktorët për t'u marrë parasysh nga Paneli, meqë vlerëson obligimet pozitive procedurale të një organizate ndërqeveritare në lidhje me aktet e kryera nga palët e treta, në një territor mbi të cilin e ka kontrollin e përkohshëm legjislativ, ekzekutiv dhe gjyqësor.
121. Paneli thekson që me miratimin e Rregullores së UNMIK-ut nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standarde e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut gjatë ushtrimit të funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rreguloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, me të cilën UNMIK-u mori obligimet sipas këtyre instrumenteve për të drejtat e njeriut: Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe protokollet me të, Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDCP), Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Kundër Grave, Konventa Kundër Torturës dhe Trajtimit apo Dënimit Tjetër Mizor, Jonjerëzor dhe Degradues dhe Konventa për të Drejtat e Fëmijëve.
122. Paneli, po ashtu, thekson që nen 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, i 23 marsit 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut siguron që Paneli "shqyrton ankesat nga çdo person apo grup individësh që pohojnë të janë viktimi e shkeljes së të drejtave (të tyre) të njeriut nga UNMIK-u". Pra vetëm aktet apo lëshimet që i atribuohen UNMIK-ut bien brenda juridikSIONIT *ratione personae* të Panelit. Në lidhje me këtë, duhet përmendur, siç është theksuar më lart, që prej 9 dhjetorit 2008 UNMIK-u nuk ushtron më autoritetin ekzekutiv mbi gjyqësinë e Kosovës dhe aparatin për zbatimin e ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk bart asnjë përgjegjësi për ndonjë shkelje të të drejtave të njeriut që pretendohet se janë kryer nga ato autoritete. Sa u përket ankuesve që ankohen rrëth akteve që kanë ndodhur pas asaj date, ato janë jashtë juridikSIONIT *ratione personae* të Panelit.
123. Po ashtu, Paneli thekson që, sa i përket juridikSIONIT të vet *rationemateriae*, siç vijon nga nen 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, ai mund t'i shqyrtojë vetëm ankesat që kanë të bëjnë me shkeljet e pretenduara të të drejtave të njeriut. Kjo nënkupton që mundet vetëm t'i shqyrtojë aktet apo lëshimet për të cilat është bërë ankesë rrëth pajtueshmërisë së

tyre me instrumentet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut të cekura më lart (shih § 99). Në rastin e veçantë të vrasjeve apo zhdukjeve në rrithana kërcënimi të jetës, nuk është roli i Panelit t'i zëvendësojë autoritetet kompetente për hetimin e rastit. Detyra e tij është e kufizuar në shqyrtimin e efektivitetit të hetimit penal për vrasjet dhe zhdukjet e tillë, në dritën e obligimeve procedurale që rrjedhin nga neni 2 i KEDNJ-së.

124. Paneli thekson më tutje se neni 2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 siguron që Paneli ka juridikcion mbi ankesat për shkelje të pretenduara të të drejtave të njeriut “që kanë ndodhur jo më herët se 23 prill 2005 apo që rrjedhin nga faktet të cilat kanë ndodhur para kësaj date, ku këto fakte shkaktojnë një shkelje të vazhdueshme të të drejtave të njeriut”. Pra, ngjarjet që kanë ndodhur para 23 prillit 2005, përgjithësisht janë jashtë juridikcionit *rationetemporis* të Panelit. Megjithatë, në rastin kur ngjarjet e tillë kanë shkaktuar një situatë të vazhdueshme, Paneli ka juridikcion t'i shqyrtojë ankesat që ndërlidhen me atë situatë (shih Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), Dhoma e Lartë [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 16064/90 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 shtator 2009, §§ 147-149; GJEDNJ, *Qiproja kundër Turqisë* [DHL], nr.25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2011, § 136, KEDNJ 2001-IV).

2. Parashtresat e palëve

125. Ankuesit në esencë pretendojnë për shkelje lidhur me mungesën e një hetimi adekuat penal për rrëmbimin dhe zhdukjen e të afërmve të tyre. Ankuesit gjithashtu deklarojnë që ata nuk janë informuar nëse ishte duke u zhvilluar një hetim dhe çfarë ishte rezultati.
126. PSSP-ja përgjithësisht thekson se në këtë rast UNMIK-u ishte në gjendje të marrë kopjet e dosjeve relevante që më parë i kishin mbajtur ZPZHTML dhe NJHKL e Policisë së UNMIK-ut. PSSP-ja gjithashtu thotë se, pasi UNMIK-u ia dorëzoi të gjitha dosjet hetimore EULEX-it, i takon “EULEX-it të ofrojë informata për ndonjë çështje të sjellë para Panelit që përfshin hetimet e policisë dhe drejtësisë”.
127. Në komentet e tij mbi bazueshmërinë e ankesave sipas nenit 2, PSSP-ja, përgjithësisht, thekson se të afërmit e ankuesve u zhdukën në rrithana kërcënimi me jetë, rrith kohës së njëjtë, para miratimit të Rezolutës të KS të OKB-së nr. 1244 (1999)për themelimin e UNMIK-ut. Ai thekson se në atë kohë situata e sigurisë në Kosovë ishte e tensionuar dhe kishte një nivel të lartë të dhunës në gjithë Kosovën për shkak të vazhdimit të konfliktit të armatosur. Menjëherë pas themelimit të UNMIK-ut në qershor të vitit 1999, situata e sigurisë mbeti e tensionuar pasi "KFOR-i ishte akoma në proces të arritjes së forcës së mjaftueshme për të mbajtur sigurinë publike dhe rendin dhe ligjin dhe kishte një numër të incidenteve serioze penale që kishin si shënjestër serbët e Kosovës, duke përfshirë rrëmbimet dhe vrasjet.”
128. PSSP-ja e pranon se UNMIK-u e kishte përgjegjësinë për të kryer hetim për rastet e znj. Darinka Shutakoviq, z. Nedelko Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq, z. Aleksandër Shutakoviq, z. Milenko Kabash, z. Miqa Petroviq dhe znj. Radmilla Petroviq sipas nenit 2 të KEDNJ-së, pjesa procedurale, duke filluar prej 11 qershorit të vitit 1999. Sipas fjalëve të PSSP-së, “qëllimi esencial i hetimit të tillë [ishte] që të garantojë

implementim efektiv të ligjeve vendore që e mbrojnë të drejtën në jetë, siç përcaktohet me Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/1 mbi Autoritetin e Administratës së Përkoħshme në Kosovë, të datës 25 korrik 1999, dhe më pas, Rregulloren e UNMIK-ut 1999/24 mbi Ligjin e Aplikueshém në Kosovë, të 12 dhjetorit të vitit 1999, të ndryshuar.”

129. PSSP-ja nënizon se ankuesit nuk pretendojnë për shkelje të pjesës esenciale të nenit 2, por më parë të elementit procedural. PSSP-ja thekson se “obligimi procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së është esencialisht i dyfishtë: (i) obligim për të përcaktuar përmes hetimit fatin dhe/apo vendndodhjen e viktimës; dhe (ii) obligim për të kryer hetim që është në gjendje të përcaktojë nëse vdekja ishte shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe që çon kah identifikimi dhe dënim i atyre që janë përgjegjës për zhdukjen dhe/apo vdekjen e viktimës.”
130. PSSP-ja më tutje thekson që kur vendoset për kërkeshat sipas nenit 2, pjesa procedurale, duhet pasur parasysh që të mos ngarkohet barrë e papërballueshme apo joproportionale mbi UNMIK-un. Në lidhje me këtë, PSSP-ja rikujton gjykimin e 15 shkurtit 2011, të dhënë nga Gjykata Evropiane për të Drejta të Njeriut në rastin *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, duke theksuar paragrafin 70:

“Gjykata merr parasysh situatën komplekse në Bosnjë e Hercegovinë, veçanërisht dhjetë vjetët e para pas luftës. Në situatë të tillë pas konflikti, ajo që arrin në barrë të papërballueshme dhe/apo joproportionale duhet të matet nga faktet dhe konteksti shumë i veçantë. Në lidhje me këtë, gjykata thekson që më shumë se 100,000 njerëz u vranë, pothuajse 30,000 njerëz u zhdukën dhe më shumë se dy milionë njerëz u zhvendosën gjatë luftës në Bosnjë e Hercegovinë. Duhej bëre zgjedhje të paevitueshme sa i përket prioriteteve dhe burimeve të pasluftës. Veç kësaj, pas një lufte të gjatë dhe brutale, Bosnjë e Hercegovina bëri një rishikim fundamental të strukturës së saj të brendshme dhe sistemit politik: u formuan entitetet dhe kantonet në pajtim me Marrëveshjen e Paqes së Dejtonit, u paraqiten marrëveshjet për ndarjen e pushtetit me qëllim të sigurimit të barazisë efektive ndërmjet “popujve konstituivë” në shoqërinë e pas konfliktit (shih *Sejdiq dhe Finci kundër Bosnjë e Hercegovinës* [DHL], nr. 27996/06 dhe 34836/06, KEDNJ 2009-...), duhej krijuar institucionë të reja dhe ato ekzistueset duhej ristrukturuar. Pak ngurrim nga ana e ish-palëve ndërluftuese për të punuar me ato institucionë të reja mund të pritej në periudhën e pas luftës, siç dëshmohet në rastin aktual. Ndërsa është e vështirë të përcaktohet me saktësi se kur ky proces saktësisht përfundoj, Gjykata konsideron se sistemi ligjor vendor është dashur të arrijë që të bëhej i aftë të merret me zhdukjet dhe shkeljet tjera serioze të së drejtës ndërkombëtare humanitare deri në vitin 2005, pas verifikimit gjithëpërfshirës të emërimit në polici dhe gjyqësi dhe themelimit të sektorëve për krime lufte nëkuadër të Gjykatës së Bosnjës e Hercegovinës.

Duke marrë parasysh krejt këtë dhe meqë nuk ka pasur periudhë substanciale të mosaktivitetit pas vitit 2005 nga ana e autoriteteve vendore në rastin aktual, Gjykata konklidon se, në rrethanat e marrjes së kohës materiale, hetimi penal vendor mund të konsiderohet se është kryer me shpejtësi dhe ekspeditivitet të arsyeshëm”.

131. Sipas mendimit të PSSP-së, UNMIK-u hasi në një situatë shumë të ngjashme në Kosovë prej vitit 1999 deri më 2008 si ajo në Bosnjë “prej vitit 1995 deri më 2005”. PSSP-ja thekson se mijëra njerëz u zhvendosën apo u zhdukën gjatë konfliktit të Kosovës. Shumë nga personat e zhdukur u rrëmbyen, u vranë dhe u varrosën në varre të pashënuara brenda apo jashtë Kosovës, gjë që e bëri shumë të vështirë të gjendet vendndodhja dhe marrjen e mbetjeve të tyre mortore.
132. Në qershor të vitit 2002, UNMIK themeloi ZPZHTML-në me mandat që të përcaktojë fatin e të të zhdukurve; megjithatë puna e saj hasi në shumë sfida në fillim të operacioneve, për shkak të punës më parë të bërë kryesisht nga palët, të pavarura nga UNMIK-u. Në veçanti, PSSP-ja thekson që mbledhja e dëshmive për krime të luftës filloj me arritjen e NATO-s në vitin 1999 me ekipe të pavarura nga disa shtete që vepronin nën bashkërendimin e lirë të TNPJ-së. Mungesa e procedurave standarde të operimit apo centralizimit çoi te problemet me dëshmitë e mbledhura në këtë fazë. Në vitin 2000, TNPJ-ja ndërmori një operacion të madh të centralizuar të mjekësisë ligjore, me bazë në morgun e Rahovecit, me procedura standarde operuese për të gjitha ekipet e mjekësisë ligjore përvçe atij britanik, i cili operoi në mënyrë të pavarur jashtë Prishtinës.
133. PSSP-ja vazhdon në lidhje me këtë se: “Madje edhe më serioze se sa mungesa e standardeve të mjekësisë ligjore ishte mungesa e vëmendjes për programin humanitar për identifikimin e trupave dhe kthimin e mbetjeve të tyre [...]. Në përpjekje të fokusuar për të demonstruar se krimet ishin sistematike dhe gjithëpërfshire, TNPJ-ja dhe ekipet e saj që punonin falas kryen autopsitë në sa më shumë trupa që ishte e mundshme, duke kryer pak apo aspak punë identifikuese. TNPJ-ja raporton se i kishte zhvarrosur 4019 trupa në vitin 1999 dhe 2000, më pak se gjysma e të cilëve janë identifikuar; për më tepër, trupat e paidentifikuar të zhvarrosura në vitin 1999 nga ekipet që punonin falas, u rivarrojnë në vende ende të panjohura për ZPZHTML-në.” Pasi TNPJ-ja përfundoi punën e vet në vitin 2000, NJPZH-ja e Policisë së UNMIK-ut vazhdoi hetimet në shkallë të vogël për personat e zhdukur “*ex officio*, pa ndonjë strategji më të gjerë ndjekëse”. Si pasojë, u mblodh një sasi e madhe e informatave të pastrukturuara.
134. PSSP-ja thekson që gjetja dhe identifikimi i të zhdukurve në këtë kontekst siç është përshkruar më lart ishte shumë e vështirë dhe detyrë që merrte kohë. Ai thekson më tutje se numri i personave të kthyer dhe identifikuar nga ZPZHTML-ja është “dëshmi e vrullit të punës së saj ndërmjet viteve 2002-2008” dhe se “vazhdojej me gjetjen e më shumë trupave në vendet e varrimit dhe me bërjen e më shumë identifikimeve dhe kthimeve të trupave tek anëtarët e familjes duke u bazuar shpesh në informatat që përbannin dosjet e ZPZHTML-së së UNMIK-ut”. PSSP-ja thotë në vazhdim se “prandaj, është e qartë që procesi i krijimit të një sistemi të aftë të merret në mënyrë efektive me zhdukjet dhe shkeljet e tjera serioze të së drejtës ndërkombëtare humanitare ka qenë në rritje” në Kosovë siç paraqitet në rastin *Paliq*, të përmendur më lart. PSSP-ja thekson më tutje se ky proces “varej nga një numër i palëve dhe jo vetëm nga UNMIK-u, sikur Komisioni Ndërkombëtar për Persona të Zhdukur, Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq dhe organizatat lokale për personat e zhdukur.”

135. PSSP-ja më tutje argumenton që rrënjosore për të kryer hetime efektive është një forcë policore profesionale, e trajnuar mirë dhe e pajisur mirë dhe se një forcë e tillë nuk ka ekzistuar në Kosovë pas konfliktit. Në vakuumin për kryerjen e detyrave policore pas përfundimit të konfliktit, UNMIK-u duhej të ndërtonte një Shërbim të ri Policor të Kosovës nga zeroja, një detyrë e gjatë dhe sfiduese e cila, sipas PSSP-së, akoma është në progres. PSSP-ja po ashtu deklaron që Policia e UNMIK-ut hasi në sfida të shumta në ushtrimin e funksioneve për zbatimin e ligjit që gradualisht iu bartën nga KFOR-i në vitin 1999-2000. Në lidhje me këtë, ai përmend Raportin vjetor të Policisë së UNMIK-ut të vitit 2000, që përshkruan situatën si në vijim:

“Policia e UNMIK-ut duhej të merrej me pasojat e luftës, trupat e vdekur dhe shtëpitë e plaçkitura dhe të djegura. Dhuna etnike shpërtheu përmes dëbimeve ilegale, marrjes me forcë të pronave, djegies së shtëpive dhe dhunës fizike kundër komuniteteve në gjithë Kosovën. Temperamentet dhe tensionet ishin të larta ndërmjet të gjitha grupeve etnike, të rënduara nga raportet për personat e humbur dhe të vdekur. U bë imperativ për Policinë e UNMIK-ut që të krijojë rendin dhe të ndërtojë shpejt një strukturë për të regjistruar dhe hetuar krimet.

E gjithë kjo duhej të bëhej me burime të kufizuara fizike dhe njerezore. Duke qenë misioni i parë ekzekutiv në historinë e OKB-së, koncepti, planifikimi dhe zbatimi zhvilloheshin në terren. Me 20 nacionalitete të ndryshme kontribuuese në fillim, ishte një detyrë shumë sfiduese për drejtuesit e policisë të krijojnë praktika të përgjithshme për rezultate optimale në një ambient me rrezik të lartë.”

136. PSSP-ja thekson se NJHKL e Policisë së UNMIK-ut përfshiu të dy palët Policinë ndërkombëtare të UNMIK-ut dhe oficerët e Shërbimit Policor të Kosovës dhe u fokusuan në hetimin penal të rasteve të personave të zhdukur. Përgjegjësia e tyre përfshinte gjetjen e varreve ilegale, identifikimin e autorëve dhe mbledhjen e dëshmive në lidhje me krimet. Policët ndërkombëtarë të UNMIK-ut që punonin në rastet e personave të zhdukur duhej t'i përshtateshin kryerjes së hetimeve në një territor të huaj dhe me kultura të huaja, me mbështetje të kufizuar nga Policia e Kosovës ende në zhvillim. Përveç kësaj, pas konfliktit, të gjitha institucionet lokale në Kosovë, duke përfshirë institucionet për zbatimin e ligjit dhe ato që janë përgjegjëse për gjetjen e të zhdukurve, ishin jofunksionale dhe duhej krijuar nga fillimi.

137. PSSP-ja gjithashtu thekson se “fundamentale për të gjetur personat e zhdukur dhe autorët e zhdukjeve dhe vrasjeve në mënyrë të paligjshme është informata” dhe se në Kosovë “hetuesit shpesh haseshin me situata, ku individët që kishin informata apo njojuri të rëndësishme për vendndodhjen dhe fatin e personave të zhdukur, nuk deshën të zbulonin këtë informatëas përmes intervistave të Policisë së UNMIK-ut apo duke u paraqitur vullnetarisht.”

138. Sipas PSSP-së, të gjitha këto kufizime penguan në aftësinë e Policisë së UNMIK-ut për t'i kryer hetimet sipas standardeve që mund të priten nga shtetet me institucione më të zhvilluara, të cilat nuk ndeshen me numër të madh rastesh të kësaj natyre të lidhura me situatën pas konfliktit.

139. Veç kësaj, në lidhje me të gjitha rastet, PSSP-ja ofron një përshkrim të shkurtër të veprimeve të ndërmarra nga autoritetet e UNMIK-ut dhe dokumenteve hetimore në dispozicion (shih §§ 69 - 108 më lart).
140. Në lidhje me hetimin për rrëmbimin dhe zhdukjen e familjes Shutakoviq, PSSP-ja thekson se dosjet e NJPZH-zë për të gjithë ata janë hapur më 1 prill 2003 dhe se “Në bazë të dosjes së NJPZH-së, Policia e UNMIK-ut vazhdoi të kryejë hetim për vendndodhjen e viktimate dhe fatkeqësisht, këto hetime nuk rezultuan me gjetjen e tyre apo përcaktimin e fatit të tyre.” PSSP-ja më tutje pranon se NJHKL-ja i kishte identifikuar tre të dyshuar, por nuk komenton mungesën e veprimit të mëtejmë policor në atë drejtim, përveç përpjekjeve për të qartësuar identitetet e tyre. PSSP-ja gjithashtu pranon se, megjithëse “kishte dhjetë (10) dëshmitarë që ndoshta mund të jepnin dëshmi në lidhje me rrëmbimet, [...] nuk ka asnë deklaratë dëshmitari në dosje.”
141. Për sa i përket zhdukjes së familjes Shutakoviq, PSSP-ja përfundon se “mungesa e ndonjë piste hetimore lidhur me autorët e mundshëm dhe mosgatishmëria e dëshmitarëve të mundshëm për të biseduar me policinë e bëri të pamundshme detyrën e identifikimit të autorëve dhe arrestimin e tyre.”
142. Në lidhje me hetimin për rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Milenko Kabash, PSSP-ja vetëm thekson se, nga dosja hetimore, është e qartë se “janë ndërmarrë të gjitha aktivitetet e nevojshme nga Policia e UNMIK-ut në lidhje me gjetjen e mundshme të mbetjeve mortore të personit të zhdukur”. Ato veprime përfshijnë mbledhjen e mostrave të ADN-së dhe dorëzimin e asaj informate te KNPZH-ja. Policia e UNMIK-ut gjithashtu nisi hetimin për zhdukjen e tij dhe e regjistroi atë me nr. 2003-00005.
143. PSSP-ja e pranon se dosjet hetimore në lidhje me z. Kabash “zbulojnë informata nga ankuesja që tregojnë emrin dhe autorin e mundshëm dhe të tjerët, të cilat kanë mundur të janë dëshmitarë të zhdukjes. Dosjet, veç kësaj, nuk ofrojnë ndonjë informatë nëse Policia e UNMIK-ut i kishte ndjekur pistat e caktuara apo nëse ishte ndërmarrë ndonjë veprim. Nuk ka gjithashtu asnë informatë se pse në vitin 2007 statusi i rastit u paraqit si “me prioritet të ulët”. Megjithatë, sipas PSSP-së, kjo mund të ketë qenë si rezultat i dosjeve jo të plota hetimore në posedim të UNMIK-ut.
144. PSSP-ja pohon se “nuk kishte informata në dispozicion të Policisë së UNMIK-ut/ZPZHML-së, të cilat mund të çonin në një vend specifik, dhe nuk kishte informata që përputheshin në bazën e të dhënavë të KNPZH-së, në bazë të të cilave z. Kabash do të mund të identifikohej. Për këto arsy, UNMIK-ut nuk mund t’i atribuojet asnë dështim në lidhje me hetimin për gjetjen e mundshme të z. Milenko Kabash.”
145. PSSP-ja nuk ofroi komente specifike në lidhje me hetimin për rrëmbimin dhe zhdukjen e z. dhe znj. Petroviq.

146. Në fund, për sa i përket të gjitha ankesave, PSSP-ja përfundon se autoritetet e UNMIK-ut vepruan plotësisht në pajtim me kërkesat procedurale të nenit 2 të KEDNJ-së në lidhje me të gjitha viktimat e këtij rasti.

147. PSSP-ja gjithashtu informoi Panelin se ai mund të bëjë komente shtesë për këtë çështje, "[p]asi ka mundësi të ekzistojnë informata shtesë dhe bindëse" përveç dokumenteve të paraqitura Panelit. Megjithatë, nuk është bërë asnjë komunikim tjetër deri më tanë në këtë drejtim, përveç konfirmimit të hapjes së plotë të dosjeve hetimore.

3. Vlerësimi i Panelit

148. Paneli konsideron që ankuesit thirren në shkeljen e obligimit procedural që rrjedh nga e drejta për jetë, e garantuar me nenin 2 të KEDNJ-së, në atë që Policia e UNMIK-ut nuk kreuj një hetim efektiv përrëmbimin dhe zhdukjen etë afërmve të tyre, znj. Darinka Shutakoviq, z. Nedelko Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq, z. Aleksandër Shutakoviq, z. Milenko Kabash, z. Miqa Petroviq dhe znj. Radmilla Petroviq.

a) Dorëzimi i dosjeve relevante

149. Me kërkesën e Panelit, në një numër rastesh PSSP-ja ofroi kopjet e dokumenteve në lidhje me hetimet që janë lëndë e ankesave aktuale, të cilat UNMIK-u ishte në gjendje t'i marrë, duke përfshirë disa dosje të cilat ishin kthyer nga arkivi i selisë së OKB-së në Nju Jork (shih §§ 32-33më lart). Siç është përmendur më lart (shih § 147), PSSP-ja gjithashtu theksoi se ka mundësi të ekzistojnë më shumë informata në lidhje me këtë rast që nuk i përbajnjë dokumentet e paraqitura. Megjithatë, më 20nëntor 2014, UNMIK-u i konfirmoi Panelit se nuk ishin gjetur më shumë dosje, dhe kështu hapja e dosjeve mund të konsiderohet e plotë (shih § 36 më lart).

150. Përveç kësaj, siç është përmendur më lart (§§ 14 dhe 84), Paneli gjithashtu ka kërkuar nga EULEX-i që të ofrojë informata shtesë në lidhje me rastin e znj. Kabash, por EULEX-i nuk ishte në gjendje ta bëjë këtë (shih § 86më lart).

151. Paneli thekson se në nenin 15 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, thuhet që Paneli mund të kërkojë dorëzimin nga UNMIK-u të çdo dokumenti dhe që PSSP-ja të bashkëpunojë me Panelin dhe të sigurojë ndihmën e nevojshme duke përfshirë, në veçanti, lëshimin e dokumenteve dhe informatave relevante për ankesën. Paneli në lidhje me këtë i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, që duhet nxjerrë konkluzion nga sjellja e palës së paditur gjatë procedurave, duke përfshirë dështimin e vet "për t'i dorëzuar informatat në duart e tyre pa një sqarim të kënaqshëm" (shih GJEDNJ, *Celikbilek kundër Turqisë*, nr. 27693/95, vendimi i gjykatës, 31 maj 2005, § 56; GJEDNJ, *Sabanchiyevadhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 38450/05, vendimi i gjykatës, 6 qershor 2013, § 165).

152. Paneli gjithashtu thekson që ruajtja e duhur e dosjeve hetimore lidhur me krimet siç janë vrasjet dhe zhdukjet, nga hapja e hetimit deri te dorëzimi i tyre, është vendimtare për vazhdimin e hetimeve të tilla dhe kështu mund t'i ngritë çështjet *vetvetiu* sipas nenit 2 (shih Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut [PKDNJ], *Bullatoviq*, nr. 166/09, mendimi i 13 nëntorit të vitit 2014, § 62).

153. Paneli nuk ka asnë arsyë të dyshojë se UNMIK-u nuk bëri të gjitha përpjekjet me qëllim të marrjes së dokumenteve relevante hetimore. Megjithatë, UNMIK-u nuk ka dhënë ndonjë sqarim rrëth asaj se pse dokumentacioni mund të jetë jo i plotë dhe as cilat pjesë mungojnë.

154. Paneli nuk është në pozitë të verifikojë plotësinë e dosjeve të pranuara të hetimit. Prandaj, Paneli do të vlerësojë bazueshmërinë e ankesës në bazë të dokumenteve që janë në dispozicion (në këtë kuptim shih GJEDNJ, *Tsechoyev kundër Rusisë*, nr. 39358/05, vendimi i gjykatës, 15 mars 2011, § 146).

b) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin për të kryer hetim efektiv sipas nenit 2

155. Paneli thekson që obligimi pozitiv për t'i hetuar zhdukjet pranohet gjérësisht në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, së paku që nga rasti i Gjykatës Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut, *Velásquez-Rodríguez* (shih Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut (GJNADNJ), *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, vendimi i gjykatës, 29 korrik 1988, seria C nr. 4). Obligimi pozitiv gjithashtu është kërkuar nga KDNJ siç rrjedh nga neni 6 (e drejta në jetë), neni 7 (ndalimi i trajtimit mizor dhe jonjerëzor) dhe neni 9 (e drejta në liri dhe siguri të personit), shpallur në lidhje me nenet 2 (3) (e drejta për kompensim efektiv) e KNDCP (shih KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, 30 prill 1982, § 4; KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 31, 26 maj 2004, §§ 8 dhe 18, KDCP/C/21/Rev.1/Shtojca 13; shih gjithashtu mes tjerash, KDNJ, *Mohamed El Awani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1295/2004, mendimet e 11 korrikut 2007, KDCP/C/90/D/1295/2004). Obligimi për të hetuar zhdukjet dhe vrasjet gjithashtu kërkohet në Deklaratën e OKB-së mbi Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara (A/Rez/47/133, 18 dhjetor 1992), dhe më tutje e detajuar në udhëzimet e OKB-së, siç janë Manuali i OKB-së mbi Parandalimin Efektiv dhe Hetimin e Ekzekutimeve Jashtëligjore Arbitrare dhe Përmbledhëse (1991) dhe “Udhëzime për Kryerjen e Hetimeve të Kombeve të Bashkuara për Akuzat për Masakra” (1995). Rëndësia e obligimit konfirmohet me miratimin e Konventës Ndërkombëtare për Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara në vitin 2006, e cila hyri në fuqi më 23 dhjetor 2010.

156. Me qëllim të trajtimit të ankuesve, Paneli i referohet, në veçanti, praktikës gjyqësore të vërtetuar mirë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi obligimet procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata ka gjetur që “[o]bligimi për të mbrojtur të drejtën në jetë sipas nenit 2 të Konventës, shpallur në lidhje me detyrën e përgjithshme të shtetit sipas nenit 1 të Konventës për t'i “siguruar secilit brenda juridiksionit [të vet] të drejtat dhe liritë e përcaktuara në [K]onventë”, kërkon shprehimisht që duhet të ketë disa forma të hetimit zyrtar efektiv kur individët janë vrarë (shih *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *McCann* dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar, vendimi i gjykatës, 27 shtator 1995, § 161, seria A nr. 324; dhe GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 19 shkurt

1998, § 105, *Raportet e gjykimeve dhe vendimeve 1998-I*; shih gjithashtu GJEDNJ, *Jasinskis kundër Letonisë*, nr. 45744/08, vendimi i gjykatës, 21 dhjetor 2010, § 71). Detyra për të kryer një hetim të tillë del në të gjitha rastet e vrasjes dhe vdekjeve tjera të dyshimta, pavarësisht nëse autorët ishin personat privatë apo agjentët e shtetit apo janë të panjohur (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, nr. 1108/02, vendimi i gjykatës, 5 nëntor 2009, § 191).

157. Gjykata Evropiane po ashtu ka shpallur që obligimi procedural për të siguruar disa forma të hetimit zyrtar efektiv ekziston, gjithashtu, kur një individ është zhdukur në rrëthana kërcënimi me jetë dhe nuk kufizohet në rastet ku është e qartë që zhdukja u shkaktua nga një agjent i shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 124 më lart në § 136; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, nr. 10865/09, 45886/07 dhe 32431/08, vendimi i 17 shtatorit të vitit 2014, § 317).
158. Autoritetet duhet të veprojnë vetë, apo çështja të ketë arritur në vëmendjen e tyre, dhe ato nuk mund t'ia lënë atë iniciativës të të afërmit për të paraqitur ankesë formale apo të marrë përgjegjësinë për kryerjen e ndonjë procedure hetimore (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 21689/93, vendimi i gjykatës, 6 prill 2004, § 310, shih gjithashtu GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, nr. 57950/00, vendimi i gjykatës i 24 shkurtit 2005, § 210; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 157 më lart, në § 321).
159. Duke vendosur standardet për një hetim efektiv, gjykata ka shpallur që përveç të qenit i pavarur, i qasshëm për familjen e viktimës me gatishmërinë dhe saktësinë, dhënies së elementit të mjaftueshëm për shqyrtim publik të hetimit dhe rezultateve të tij, hetimi duhet gjithashtu të jetë efektiv në kuptimin që të jetë në gjendje të shpie në përcaktimin nëse vdekja është shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe nëse po, kah identifikimi dhe dënim i atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 124 më lart, në § 191; shih gjithashtu GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, nr. 4704/04, vendimi i gjykatës, 15 shkurt 2011, § 63). Ky nuk është vetëm një obligim për arritjen e rezultateve, por edhe për përdorimin mjeteve të duhura. Autoritetet duhet të ndërmarrin çfarëdo hapash të arsyeshëm për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë ndër të tjera dëshmitë e dëshmitarit okular, dëshmitë e mjekësisë ligjore dhe, ku është e nevojshme, një autopsi e cila siguron të dhëna të plota dhe të sakta për lëndimin dhe një analizë objektive të të gjeturave klinike, duke përfshirë shkaktarin e vdekjes. Çdo e metë në hetim e cila rrezikon aftësinë për të vërtetuar shkaktarin e vdekjes ose personin apo personat përgjegjës, do të rrezikojë të jetë si parregullsi sa i përket këtij standardi (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 312; dhe GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur më lart, në § 212).
160. Në veçanti, përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjitha elementeve relevante. Mosndjekja e një piste të qartë të hetimit rrezikon deri në shkallë vendimtare aftësinë për t'i vërtetuar rrëthanat e rastit dhe identitetin e atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, përmendur në § 156 më lart, në § 201). Megjithatë, natyra dhe shkalla e shqyrtimit, të cilat plotësojnë pragun minimal të efektivitetit të hetimit, varen nga rrëthanat e rastit të veçantë. Ato duhen

vlerësuar në bazë të të gjitha fakteve relevante dhe në lidhje me realitetet praktike të punës hetimore (shih GJEDNJ, *Velcea dhe Mazäre kundër Rumanisë*, nr. 64301/01, vendimi i gjykatës, 1 dhjetor 2009, § 105). Në të njëjtën kohë, autoritetet duhet gjithmonë të bëjnë përpjekje serioze për të zbuluar se çfarë ka ndodhur dhe nuk duhet të mbështeten në konkluzione të nxituara apo të pabazuara për të mbyllur hetimin e tyre (shih GJEDNJ [DHL], *El Masri kundër "ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë"*, nr. 39630/09, vendimi i 13 dhjetorit të vitit 2012, § 183; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 157 më lart, në § 322).

161. Një kërkesë për shpejtësi dhe ekspeditivitet të arsyeshëm nënkuptohet në këtë kontekst. Madje edhe ku mund të ketë pengesa apo vështirësi të cilat pengojnë progresin në një hetim në një situatë të veçantë, një përgjigje e shpejtë nga autoritetetështë jetike për ruajtjen e besimit publik për zbatimin e sundimit të ligjit nga ana e tyre dhe për parandalimin e çdo forme të ndonjë marrëveshje të fshehtë apo tolerance për aktet e paligjshme (shih GJEDNJ, *Paul dhe Audrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 46477/99, vendimi i gjykatës, 14 mars 2002, § 72, KEDNJ 2002-II; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 157 më lart, në § 323).

162. Në mënyrë specifike për sa u përket personave të zhdukur që më vonë janë gjetur të vdekur, e cila situatë nuk është në rastin aktual, gjykata ka shpallur që procedurat e zhvarrimit dhe identifikimit të mbetjeve mortore nuk shterojnë obligimin sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata konsideron që “obligimi procedural që del nga zhdukja do të mbetet përgjithësisht për sa kohë që vendndodhja dhe fati i personit janë të panjohura dhe kështu është i një natyre të vazhdueshme” (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 159 më lart në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 102 më lart në § 148, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 2944/06 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 dhjetor 2012, § 122). Megjithatë, gjykata gjithashtu thekson që ky obligim procedural “nuk përfundon madje edhe me zbulimin e trupit Kjo vetëm hedh dritë në një aspekt të fatit të personit të zhdukur dhe obligimi për të shpjeguar zhdukjen dhe vdekjen, dhe gjithashtu për të identifikuar dhe ndjekur çdo autor të akteve të paligjshme në lidhje me këtë përgjithësisht mbetet” (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart, në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 102 më lart, në § 145). Megjithëse gjetja dhe identifikimi pasues i mbetjeve mortore të viktimës munden vetveti të jenë arritje të rëndësishme, obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të ekzistojë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 159 më lart, në § 64).

163. Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, gjykata ka shpallur më tutje që duhet të ketë elemente të mjaftueshme të shqyrtimit publik të hetimit apo rezultateve të tij për të siguruar përgjegjësi në praktikë dhe në teori. Shkalla e shqyrtimit të kërkuar publik mundet të ndryshojë mjaft nga rasti në rast. Në të gjitha rastet, megjithatë, i afërmë i viktimës duhet të jetë i përfshirë në procedurë deri në shkallën që mbron interesat e tij legjitime (shih, GJEDNJAmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë, përmendur në § 158 më lart, në §§ 311-314; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 158 më lart, në §§ 211-214 dhe rastet e përmendura aty; GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së*

Bashkuar, vendimi i gjykatës nr. 55721/07, 7 korrik 2011, § 167, KEDNJ 2011; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 157 më lart, në § 324).

164. Gjykata gjithashtu ka theksuar rëndësinë e madhe të hetimit efektiv për gjetjen e së vërtetës se çfarë ka ndodhur, jo vetëm për familjet e viktimate por gjithashtu edhe për viktimat e tjera të kimeve të ngjashme, dhe gjithashtu publikun e gjërë, të cilët kanë të drejtë të dinë se çfarë ka ndodhur (GJEDNJ [DHL], *El-Masri*, përmendur në § 160 më lart, në § 191; GJEDNJ, *Al Nashiri kundër Polonisë* nr. 28761/11, vendimi i gjykatës, 24 korrik 2014, §§ 495-496). Organet e Kombeve të Bashkuara gjithashtu pranojnë rëndësinë e së drejtës për të ditur të vërtetën. Sipas Sekretarit të Përgjithshëm të Organizatës së Kombeve të Bashkuara, “e drejta për ta ditur të vërtetën nënkuption njohurinë e tërë dhe të plotë rrëth shkeljeve dhe ngjarjeve që kanë ndodhur, rrethanat e tyre specifike dhe kush mori pjesë në to. Në rastin e personave të zhdukur … ajo gjithashtu nënkuption të drejtën për të ditur për fatin dhe vendndodhjen e viktimës” (shih Raporti i Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së, Personat e zhdukur, Dokument i OKB-së A/67/267, 8 gusht 2012, § 5; shih gjithashtu KDNJ, *Schedko dhe Bondarenko kundër Bjellorusisë*, komunikata nr. 886/1999, mendimet e 3 prillit të vitit 2003, § 10.2, KDCP/C/77/D/886/1999; KDNJ, *Mariam, Philippe, Auguste dhe ThomasSankara kundër BurkinaFasos*, komunikata nr. 1159/2003, mendimet e 8 marsit të vitit 2006, § 10.2, KDCP/C/86/D/1159/2003; Këshilli për të Drejtat e Njeriut i OKB-së, Rezolutat 9/11 dhe 12/12: E drejta për të ditur të vërtetën, 24 shtator 2008 dhe 12 tetor 2009; Preamble dhe nenit 24 (2) i Konventës për Mbrojtjen e të Gjithë Njerëzve nga Zhdukjet e Imponuara, përmendur në § 106 më lart; shih gjithashtu Raportin e raportuesit special mbi promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive fundamentale ndërsa luftohet terrorizmi, z. Ben Emmerson, *Parimet kryesore për sigurimin e përgjegjësisë së zyrtarëve publikë për shkeljet e rënda dhe sistematike të të drejtave të njeriut në kontekst të iniciativave të shtetit kundër terrorizmit*; Dokument i OKB-së A/KDNJ/22/52, 1 mars 2013 § 23-26).

c) *Aplikueshmëria e nenit 2 në kontekstin e Kosovës*

165. Paneli është i vetëdijshëm për faktin se rrëmbimi dhe zhdukja e znj. Darinka Shutakoviq, z. Nedelko Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq, z. Aleksandër Shutakoviq, z. Milenko Kabash, z. Miqa Petroviq dhe znj. Radmilla Petroviq ndodhi menjëherë pas vendosjes së UNMIK-ut në Kosovë, kur krimi, dhuna dhe pasiguria ishin shumë të përhapura.

166. Megjithatë, ngaana e tij, PSSP-ja nuk e konteston që UNMIK-u e kishte për detyrë ta hetonte rastin aktual sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Megjithatë, sipas PSSP-së, rrethanat unike të ndërlidhura me kontekstin e Kosovës dhe vendosjen e UNMIK-ut në fazën e parë të misionit, duhet marrë parasysh kur vlerësohet nëse ky hetim është në pajtim me nenin 2 të KEDNJ-së. Në esencë, PSSP-ja argumenton që nuk është e mundshme të vlejnë për UNMIK-un të njëjtat standarde të aplikueshme për një vend në një situatë normale.

167. Paneli konsideron që argumentet e PSSP-së ngritin dy pyetje kryesore: e para, nëse standarde e nenit 2 vazhdojnë të vlejnë në situatën e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar

dhe, e dyta, nëse standartet e tilla duhet konsideruar plotësisht të aplikueshme për UNMIK-un.

168. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 për UNMIK-un, Paneli rikujton që me miratimin e Rregullores së UNMIKU-t nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standartet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut në ushtrimin e funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, përmes së cilës UNMIK-u mori përsipër obligimet sipas instrumenteve të caktuara ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, duke përfshirë KEDNJ-në. Në lidhje me këtë, Paneli tanimë ka gjetur se është e vërtetë që karakteri i përkohshëm i UNMIK-ut dhe vështirësitet e ngjashme duhet marrë parasysh në lidhje me një numër situatash, por në asnjë rrëthanë këto elemente nuk mund të merren si arsyetim për uljen e standardeve të respektimit të të drejtave të njeriut, të cilat u inkorporuan sipas rregullit në mandatin e UNMIK-ut (shih PKDNJ, *Millogoriq dhe të tjerët*, nr. 38/08 dhe të tjerët, mendimi i 24 marsit 2011, § 44; Berisha dhe të tjerët, nr. 27/08 dhe të tjerët, mendimi i 23 shkurtit 2011, § 25; *Laliq dhe të tjerët*, nr. 09/08 dhe të tjerët, mendimi i 9 qershorit 2012, § 22).
169. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 në situatat e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar, Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka vendosur aplikueshmërinë e nenit 2 në situatat pas konfliktit, duke përfshirë vendet e ish-Jugosllavisë (shih mes shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 159 më lart dhe GJEDNJ, *Julariq kundër Kroacisë*, nr. 20106/06, vendimi i gjykatës, 20 janar 2011). Gjykata ka konsideruar më tutje që obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të zbatohet në “kushte të rënda të sigurisë, duke përfshirë një kontekst të konfliktit të armatosur” (shih GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur në § 163 më lart, në § 164; shih gjithashtu GJEDNJ, *Güleq kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 27 korrik 1998, § 81, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 28 korrik 1998, §§ 79 dhe 82, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 158 më lart, në §§ 85-90, 309-320 dhe 326-330; Isayeva kundër Rusisë, përmendur në § 158 më lart, në §§ 180 dhe 210; GJEDNJ, *Kanlibaş kundër Turqisë*, nr. 32444/96, vendimi i gjykatës, 8 dhjetor 2005, §§ 39-51; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 157 më lart, në 319).
170. Gjykata ka pranuar që “ku vdekja [dhe zhdukjet] që duhet hetuar sipas nenit 2 ndodhin në rrethana të dhunës së përgjithësuar, konfliktit të armatosur apo kryengritjes, pengesat mund të vendosen në rrugën e hetuesve dhe shtrëngesa konkrete mund të detyrojnë përdorimin e masave më pak efektive të hetimit apo mund të bëjnë që ndonjë hetim të shtyhet” (shih, GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur më lart në § 164; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, nr. 69481/01, vendimi i gjykatës, 27 korrik 2006, § 121). Megjithatë, gjykata konsideron që “obligimi sipas nenit 2 për të mbrojtur jetën detyron që, madje edhe në kushte të rënda sigurie, të gjithë hapat e arsyeshëm duhet të ndërmerrin për të siguruar se po kryhet një hetim efektiv dhe i pavarur për shkeljet e pretenduara të së drejtës për jetë (shih mes shumë shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, përmendur në § 156 më lart, në §§ 86-92; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*,

përmendur më lart në §§ 82-85; GJEDNJ [DHL], *Tanrikulu kundër Turqisë*, nr. 23763/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, §§ 101-110, KEDNJ 1999-IV; GJEDNJ, *Khashiyev dhe Akayeva kundër Rusisë*, nr. 57942/00 dhe 57945/00, vendimi i gjykatës, 24 shkurt 2005, §§ 156-166; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në §158 më lart, në §§ 215-224; GJEDNJ, *Musayev dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 57941/00 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 26 korrik 2007, §§ 158-165).

171. Ngjashëm, KDNJ konsideron që e drejta për jetë, duke përfshirë garancitë e veta procedurale, konsiderohet si e drejtë supreme nga e cila nuk lejohet kurrfarë shmangje, madje edhe në kohën e emergjencave publike të cilat kërcënojnë jetën e kombit (shih, KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, përmendur në § 155 më lart, në § 1; KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aïzan Amirova kundër Federatës Ruse*, komunikata nr. 1447/2006, mendimet e 22 prillit 2009, § 11.2, KDCP/C/95/D/1447/2006). Për më tepër, KDNJ ka shpallur aplikueshmërinë e nenit 2 (3), 6 dhe 7 të KNDCP me referencë specifike në obligimin e UNMIK-ut për të kryer hetime të duhura për zhdukjet dhe rrëmbimet në Kosovë (shih KDNJ, Observime përfundimtare të Komitetit për të Drejtat e Njeriut: Kosovë (Serbi), 14 gusht 2006, §§ 12-13, KDCP/C/UNK/CO/1).
172. Paneli vlerëson vështirësitë në të cilat UNMIK-u hasi gjatë fazës së parë të vendosjes së tij. Paneli thekson që rëndësia e duhur kushtuar çështjes së personave të zhdukur në Kosovë, nënkupton që UNMIK-u është dashur t'i marrë parasysh të dyja dimensionet humanitare dhe penale të situatës. Në veçanti, Paneli konsideron se rëndësia që u është kushtuar hetimeve penale dhe vështirësitë në Kosovë që kufizuan aftësinë e autoriteteve hetimore për t'i kryer hetimet e tillë, siç u pëershkrua nga PSSP-ja, ishin vendimtare që UNMIK-u të krijojë nga fillimi një ambient të favorshëm për kryerjen e hetimeve kuptimplota. Kjo do të përfshinte krijimin e një sistemi ku do të hynin elementet e tillë, siç janë dhënia e përgjegjësisë së plotë për mbikëqyrjen dhe monitorimin e progresit në hetime, sigurimin e shqyrtimit të rregullt të gjendjes së hetimeve dhe një proces për dorëzim të duhur të rasteve ndërmjet nëpunësve apo njësive të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut. Një sistem i tillë gjithashtu duhet marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimateve dhe dëshmitarëve (shih, *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *R.R. dhe të tjerët kundër Hungarisë*, nr. 19400/11, vendimi i gjykatës, 4 dhjetor 2012, §§ 28-32), dhe gjithashtu të konsiderojë ceneshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit (shih GJEDNJ [DHL], *Sargsyan kundër Azerbajxhanit*, nr. 40167/06, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 145; dhe GJEDNJ [DHL], *Chiragov dhe të tjerët kundër Armenisë*, nr. 13216/05, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 146). Ndonëse kuptohet që vendosja dhe organizimi i organeve të policisë dhe drejtësisë ndodhi gradualisht, Paneli mendon që ky proces përfundoi në vitin 2003, kur sistemi i policisë dhe gjyqësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së u pëershkrua se “funksionon mirë” dhe është “i qëndrueshëm” (shih § 45 më lart).
173. Duke iu përgjigjur vërejtjes së PSSP-së që nen 2 duhet interpretuar në një mënyrë që nuk ngarkon një barrë të papërballueshme dhe joproportionale mbi autoritetet, në kontekst të aktiviteteve policore apo të prioriteteve dhe burimeve, Paneli e ka parasysh që Gjykata Evropiane ka vendosur që, ajo që arrin të bëhet barrë e papërballueshme dhe/apo joproportionale, duhet të matet nga faktet dhe kontekstet shumë të veçanta (shih GJEDNJ,

Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës, përmendur në § 159 më lart, në § 70; Brecknell kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 32457/04, 27 nëntor 2007, § 62).

174. Megjithatë, Paneli konsideron se, në kontekst të krimeve më serioze të kryera kundër popullatave civile, në nenin 2 kerkohet që autoritetet t'i bëjnë të gjitha përpjekjet hetimore me qëllim të vërtetimit të fakteve dhe sjelljes së autorëve para drejtësisë. Rasteve të tilla duhet dhënë prioriteti më i lartë.
175. Paneli gjithashtu tërheq vëmendjen që detyra e tij nuk është t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për të kryer hetime efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në rrethana të veçanta të një situate që është çështje para tij (shih GJEDNJ, *Brogan dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 29 nëntor 1988, § 53, seria A nr. 145-B). Kështu, Paneli përfundon që natyra dhe shkalla e shqyrtimit për të përcaktuar nëse efektiviteti i hetimit e plotëson pragun minimal varet nga rrethanat e rastit të caktuar. Për këto arsyen, Paneli konsideron që do të vërtetojë në lidhje me secilin rast nëse janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm për të kryer një hetim efektiv siç pëershkruehet nga nenin 2, duke pasur parasysh realitetet e punës hetimore në Kosovë.
176. Paneli e ka paraqitur në dosje se ai tanimë e ka analizuar efektivitetin sipas nenit 2 të hetimeve të shumta të kryera nga UNMIK-u në lidhje me vrasjet, rrëmbimet dhe zhdukjet e ndërlidhura me konfliktin në Kosovë. Paneli i ka identifikuar mangësitë e përgjithshme në këto hetime siç janë vonesat në regjistrimin e rasteve dhe periudhat e gjata të mosaktivitetit që nga fillimi dhe në periudhën nën juridiksion të Panelit; dështimi për të ndërmarrë hapa themelorë hetimorë dhe ndjekur pista të qarta të hetimit; mungesa e bashkërendimit në mes njësiteve të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut; mungesa e shqyrtimit të rregullta dhe kuptimplota të rasteve; mungesa e mbikëqyrjes prokuroriale dhe dështimi për t'u ofruar anëtarëve të familjes informatat e nevojshme minimale për gjendjen e hetimit (krahasoje me GJEDNJ, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, përmendur në § 162 më lart, § 123). Paneli gjithashtu regjistron dështimet sistemore sikur një sistem i mangët i vendosjes së prioriteteve dhe mungesa e pranim-dorëzimit të duhur. Në shumicën e këtyre rasteve Paneli ka gjetur se hetimet nuk ishin efektive në kuptim të nenit 2 dhe se dështimet e UNMIK-ut, të cilat vazhduan gjatë gjithë periudhës së juridiksionit të Panelit, nuk mund të justifikoheshin në drithë të vështirësive që UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet.

d) Pajtueshmëria me nenin 2 në rastin aktual

177. Duke iu kthyer rrethanave të rastit aktual, Paneli thekson se UNMIK-u me siguri u vu në dijeni për rrëmbimin dhe zhdukjen e familjes Shutakoviq deri në shtator të vitit 2002 (shih §§ 69dhe 70më lart), të z. Milenko Kabash deri në mars të vitit 2001 (shih § 75më lart) dhe të z. dhe znj. Petroviq deri në maj të vitit 2000 (shih § 89më lart). Nga ana e tij, PSSP-ja nuk e konteston se UNMIK-u ishte i obliguar të hetojë zhdukjet e tyre.
178. Paneli gjithashtu e bën të qartë se në dokumentet hetimore në posedim të tij tregohet se të afërmit e zhdukur të ankuesve ishin rrëmbyer nga grupi i njëjtë i pjesëtarëve të UÇK-së rreth kohës së njëjtë dhe nga vendi i njëjtë. Po ashtu, është e qartë se së paku deri në fund të vitit 2003, NJHKL e Policisë së UNMIK-ut i kishte bashkuar të gjitha këto raste në një hetim

(shih § 100më lart). Prandaj, përveç periudhave fillestare kur rastet u hetuan ndaras, Paneli do të vlerësojë hetimin për rrëmbimin dhe zhdukjen e të gjitha viktimave në këtë rast si një proces të vetëm.

179. Qëllimi i këtij hetimi ishte të zbulonte të vërtetën rreth ngjarjeve që çuan te rrëmbimi dhe zhdukja e të afërmve të ankuesve, të vërtetojë fatin e tyre dhe t'i identifikojë autorët. Për të përbushur këto qëllime, ata që kryen hetimin është dashur të kërkojnë, mbledhin dhe ruajnë materialin dëshmues; t'i identifikojnë dëshmitarët e mundshëm dhe të marrin deklarata nga ata; të identifikojnë autorin (ët) dhe t'i sjellin ata para gjyqit kompetent të themeluar me ligj.
180. Paneli rikujton që në mënyrë që të jenë efektive, veprimet hetimore duhet të kryhen shpejt dhe në mënyrë ekspeditive, me autoritetet që ndërmarrin të gjithë hapat e arsyeshëm dhe ndjekin pista të qarta të hetimit për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë, *interalia* dëshminë e dëshmitarit okular, dëshminë e mjekësisë ligjore, etj. Hetimi gjithashtu duhet të sigurojë element të arsyeshëm të shqyrtimit publik dhe të jetë arsyeshëm i qasshëm për familjen e viktimës. Përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjitha elementeve relevante. Përveç kësaj, hetimi duhet të shqyrtohet periodikisht me qëllim që të sigurohet se të gjitha informatat në dispozicion janë marrë parasysh. Meqë obligimi për të hetuar nuk është obligim vetëm për arritjen e rezultateve por edhe për përdorimin e mjeteve të duhura, rrethanat e rastit të caktuar dhe realitetet praktike të punës hetimore duhet marrë parasysh gjatë vlerësimit të efektivitetit të hetimit (shih §§ 159-163 më lart).
181. Paneli thekson se sipas Raportit vjetor të vitit 2000 të Policisë së UNMIK-u, deri në qershor të vitit 2000 ajo mori përsipër “kompetencat e plota ekzekutive” në rajonin e Pejës. Sipas të dhënave statistikore, deri më 31 gusht 2000, Policia e UNMIK-ut i kishte 3,980 policë të vendosur në gjithë Kosovën, ndërsa deri në fund të shtatorit të vitit 2000 ky numër arriti në 4,145²¹. Prandaj, ishte përgjegjësi e UNMIK-ut të sigurojë, *e para*, që hetimi të kryhet në mënyrë ekspeditive dhe efikase; *e dyta*, që i gjithë materiali relevant hetimor t'i dorëzohet siç duhet autoritetit që merr përgjegjësinë për hetim (EULEX-it); dhe *e treta*, që dosjet hetimore të mund të zbulohen dhe të merren nëse ka nevojë në ndonjë fazë të mëvonshme.
182. Duke theksuar pohimin e PSSP-së se dosja që i është dorëzuar Panelit mund të jetë jo e plotë dhe mungesën e sqarimit të mëtejmë në lidhje me këtë (shih § 147 dhe 153 më lart), Paneli pohon se UNMIK-u nuk mund të garantojë nëse dosja që i është paraqitur Panelit është e plotë apo jo. Nëse nuk është e plotë, kjo do të tregonte se ka ndodhur një nga situatat vijuese: nuk është kryer kurrrfarë hetimi i duhur; dosja nuk i është dorëzuar me saktësi dhe e plotë EULEX-it; apo UNMIK-u ka dështuar ta marrë dosjen e plotë nga kujdestari aktual.
183. Paneli tashmë ka theksuar më lart se nuk ka arsyë të dyshojë në qëllimin e mirë të UNMIK-ut për kërkimin dhe sigurimin e dosjes së plotë hetimore për shqyrtimin e tij (shih § 153 më

²¹Shih:Përbledhjet mujore të personelit ushtarak dhe POLCIV të vendosur në operacionet e tanishme të Organizatës së Kombeve të Bashkuara si më 31/08/00 dhe 30/09/00 // Në dispozicion në faqen zyrtare të internetit të OKB-së [burimi elektronik] - http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/contributors_archive.shtml (e qasur më 15 tetor 2014).

lart). Megjithatë, Paneli konsideron se cilido nga këto sqarime potenciale të jetë i zbatueshëm, tregon një dështim, që drejtpërdrejt i atribuohet UNMIK-ut kur ka ushtruar funksionet e veta ekzekutive apo në kapacitetin e tij të tanishëm.

184. Në të njëjtin kontekst, Paneli dëshiron të shpreh shqetësimin e vet për faktinse KFOR-i në rajonin “Perëndim” nuk ka regjistrimet e veta të rrëmbimeve, të cilat ndodhën nën mbrojtjen e tyre, në qershor të vitit 1999, dhe të cilat me sa dihet iu raportuan atyre (shih §§ 58dhe102).
185. Paneli thekson veçanërisht dy faktet e rëndësishme të përmendura më lart në lidhje me këtë rast të veçantë: përgjigja nga EULEX-i në kërkesën e Panelit për informata (shih §§ 84 - 86) dhe kthimin e disa lëndëve të lidhura me rastin nga arkivi i selisë së OKB-së (shih §§32 - 33dhe115 - 116). Në të parin, EULEX-i e informoi Panelin se në korrik të vitit 2009 një numër i rasteve që nuk i janë dorëzuar zyrtarisht EULEX-it nga UNMIK-u për arsyet e ndryshme u “gjetën” në ish-ndërtesën e DD-së së UNMIK-ut. Në anën tjetër, dokumentet e kthyera nga arkivi i selisë së OKB-së, megjithëse janë kopjet e njëjtë si ato që EULEX-i ia ktheu UNMIK-ut, kanë të bëjnë me vetëm tri nga tetë rastet e personave të zhdukur. Sipas mendimit të Panelit, këto fakte veçanërisht tregojnë për një dështim të mundshëm të përgjithshëm për të vepruar në pajtim me obligimin për të siguruar pranim-dorëzim të duhur të materialit hetimor ashtu që materiali hetimor të mund të gjendet dhe kthehet më pas.
186. Për sa u përket të gjitha këtyre hetimeve, Paneli thekson që kishte mangësi të dukshme nga zanafilla e tyre, duke pasur parasysh se fazat fillojnë e hetimit është e një rëndësie të madhe. Megjithatë, në dritë të vlerësimeve të bëra më lart lidhur me juridikacionin e tij të limituar dhe të përkohshëm (shih § 124 më lart), Paneli sjell ndërmend që është kompetent *ratione temporis* për të vlerësuar pajtueshmërinë e hetimit me nenin 2 të KEDNJ-së vetëm për periudhën prej 23 prillit 2005, duke pasur parasysh gjendjen e rastit në atë datë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 159 më lart në § 70). Periudha në shqyrtim përfundon më 9 dhjetor 2008, me marrjen e përgjegjësisë nga EULEX-i në fushën e administrimit të drejtësisë (shih § 47 më lart).
187. Për sa i përket pjesës së parë të obligimit procedural, që është gjetja e mbetjeve mortore të të afërmve të ankuesve, Panelithekson se vendndodhja e tyre mbetet e panjohur. Në shënimet relevante në bazën e të dhënave të KNPZH-së tregohet se mostra të mjaftueshme të ADN-së janë marrë vetëm për z. Nedelko Shutakoviq (shih § 53 më lart), z. Miqa Petroviq dhe znj. Radmilla Petroviq (shih § 66 më lart). Detajet ante-mortem për të afërmit e zhdukur të ankuesve janë mbledhur nga KNKK-ja.
188. Në këtë drejtim, Paneli thekson që marrja e mostrave të ADN-së është vetveti një veprim esencial që siguron materialin e nevojshëm për çdo shqyrtim të ardhshëm krahasues dhe identifikim të mundshëm të mbetjeve të gjetura mortore. Megjithatë, në rastet e z. Nedelko Shutakoviq dhe z. Petroviq nuk është bërë akoma identifikim i tillë. Veç kësaj, në rastet e znj. Darinka Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq, z. Aleksandër Shutakoviq dhe z. Milenko Kabash mostrat e tilla akoma nuk janë mbledhur, pesëmbëdhjetë vjet pas rrëmbimit të tyre.

189. Paneli thekson në lidhje me këtë një sqarim të ofruar më 19 nëntor 2014 nga Departamenti i Mjekësisë Ligjore i EULEX-it, në lidhje me mungesën e mostrave të ADN-së për tre djemtë e zhdukur të z. Nedelko Shutakoviq dhe znj. Darinka Shutakoviq. Sipas ekspertit të tyre, burim i vetëm i mostrave të ADN-së për fëmijët janë prindërit e tyre. Në këtë rast të veçantë, është mostra e ADN-së e z. Nedelko Shutakoviq që duhet marrë për të mundësuar identifikim përmes ADN-së të tre djemve të tij. Prandaj, derisa ai (apo mbetjet e tij mortore) të gjenden dhe identifikohen, nuk mund të mblidhen mostra të nevojshme të ADN-së për z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq apo z. Aleksandër Shutakoviq. Kjo e bën të rëndë rastin e zhdukjes së fëmijëve me prindërit e tyre.
190. Megjithatë, Panelit nuk i është ofruar asnjë sqarim se, pse nuk janë mbledhur mostrat e ADN-së për znj. Darinka Shutakoviq dhe z. Milenko Kabash. Në lidhje me këtë, Paneli rikujton shqetësimin e PSSP-së lidhur me mungesën e një qasje të unifikuar përidentifierimin e mbetjeve mortore në vitet e para të pranisë së UNMIK-ut në Kosovë, dhe që mbetjet mortore “ishin rivarrosur në vende akoma të panjohurapër ZPZHTML-në” (shih §§ 132-133më lart). Megjithatë, sipas mendimit të Panelit, kjo nuk mund të justifikojë mosveprimin e autoriteteve të UNMIK-ut në këtë drejtum në fazat e mëvonshme.
191. Pranohet gjërësisht se mënyra e vetme për të pasur një identifikim të besueshëm të mbetjeve mortore pas një periudhe të tillë të gjatë kohore do të ishte përmes krahasimit të mostrave të materialit të ADN-së. Prandaj, mbledhja e mostrave të mjaftueshme nga i afërtimi i një personi të zhdukur bëhet imperativ dhe, pa këtë, mundësítë për të vërtetuar identitetin e mbetjeve mortore, nëse gjenden, janë shumë të vogla.
192. Prandaj, meqenëse dështimi në vazhdim për të mbledhur mostrat e tillë rrezikon seriozisht mundësinë e identifikimit të mbetjeve mortore të znj. Darinka Shutakoviq dhe z. Milenko Kabash (në rast se ato janë gjetur apo do të gjenden), Paneli konsideron se pjesa e parë e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së për sa u përket atyre nuk është përbushur (krahasoje me qasjen e Panelit në rastin *Buleviq*, nr. 146/09, mendimi i 13tetorit të vitit 2013, §§ 93 - 95).
193. Paneli tani do t'i kthehet hetimit të kryer nga Policia e UNMIK-ut me qëllim të identifikimit të autorëve dhe sjelljen e tyre para drejtësisë, që është elementi i dytë i obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së.
194. Në lidhje me këtë, Paneli thekson se, siç është treguar më lart, UNMIK-u u vu në dijeni për zhdukjen e familjes Shutakoviq deri në shtator të vitit 2002, për z. Milenko Kabashderi në mars të vitit 2001 dhe për z. dhe znj. Petroviq deri në maj të vitit 2000 (shih § 177më lart); atëherë dosjet përkatëse hetimore u hapën nga Policia e UNMIK-ut. Megjithatë, nuk është paraqitur çfarëdo qoftë veprimi i menjëhershëm i Policisë së UNMIK-ut në dosjen hetimore, përvèç regjistrimit të rasteve.
195. Për më tepër, para se të ndërmerrrejndonjë veprim substancial hetimor, dosjet e tyre ishin kategorizuar si “në zhvillim e sipër” apo “joaktive” (shih §§ 72, 83dhe 94më lart), megjithëse mundësia të jetë kryer një krim i rëndë kundër një grupei të madhe të serbëve të Kosovës, duke përfshirë fëmijët e mitur, ishte shumë e madhe, dhe emrat e të dyshuarve i

ishin vënë në dispozicion policisë. Kështu, sipas mendimit të Panelit, hetimi për rrëmbimin dhe zhdukjen e të afërmve të ankuesve padyshim nuk përbashi kërkesat për shpejtësi dhe ekspeditivitet.

196. Duke vlerësuar këtë hetim përkundrejt nevojës për të ndërmarrë hapa të arsyeshëm hetimore dhe ndjekur pista të qarta hetimi për të marrë dëshmi, Paneli e ka parasysh se një dosje hetimore e mbajtur si duhet do të duhej t'i përfshinte regjistrimet e të gjitha veprimeve hetimore dhe veçanërisht intervistave me ankuesin, të dyshuarit dhe të gjithë dëshmitarët potencialë të zhdukjes. Në të gjitha rastet, intervistat e tillë duhet të bëhen sa më shpejt që është e mundshme dhe duhet të regjistrohen dhe mbahen në dosjen e rastit(shih*Manuali i OKB-së mbi Parandalimin Efektiv dhe Hetimin e Ekzekutimeve Jashtëligjore Arbitrale dhe Përbledhëse*, i miratuar më 24 maj 1989 nga Këshilli Ekonomik-Social, Rezoluta 1989/65).
197. Megjithatë, Policia e UNMIK-ut nuk i ka regjistruar kurrë siç duhet deklaratat e ndonjë ankuesi, apo anëtarëve të familjeve të tyre. Kjo është veçanërisht e rëndësishme duke pasur parasysh faktin se të gjithë ankuesit posdonin informata në lidhje me të dyshuarit dhe dëshmitarët e mundshëm, duke përfshirë dëshmitarët okularë dhe se ankuesja e dytë, znj. Rosanda Kabash, ishte vetë dëshmitare okulare e rrëmbimit të vëllait të saj(shih p.sh. §§ 57 dhe 64 më lart). Po ashtu, nuk ka ndonjë veprim të regjistruar në lidhje me të dyshuarit e identifikuar dhe dëshmitarët.
198. Kjo është veçanërisht e rëndësishme në dritë të faktit se detajet për kontakt të ankuesve në Serbi, përveç atyre për znj. Lela Nikoliq, ishin në dispozicion të Policisë së UNMIK-ut nga fillimi. Në lidhje me këtë, Paneli rikujton nevojën e përgjithshme për të marrë parasysh ceneshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit(shih § 172 më lart). Prandaj, sipas mendimit të Panelit, i takonte UNMIK-ut që t'i kontaktonteata, dhe jo ata të kthehen në Kosovë, nga ku ata ishin larguar për shkaqe sigurie, në përpjekje për të zbuluar se çfarë u kishte ndodhur të afërmve të tyre apo për hetim(shih PKDNJ, *Buleviq*, përmendor në§ 192 më lart, në§ 100).
199. Paneli, po ashtu, rikujton argumentet e lartpërmendura të PSSP-së se informata është elementi më fundamental për gjetjen e personave të zhdukur dhe autorëve të zhdukjeve dhe vrasjeve në mënyrë të paligjshme dhe se në shumë situata në Kosovë, dëshmitarët nuk kanë ofruar informatat e nevojshme(shih § 137). Prandaj, "mungesa e ndonjë piste hetimore lidhur me autorët e mundshëm dhe mosgatishmëria e dëshmitarëve të mundshëm për të biseduar me policinë e bëri të pamundshme detyrën e identifikimit të autorëve dhe arrestimin e tyre(shih § 141).
200. Në lidhje me këtë, Paneli thekson, e para, se informata është fundamentale për çdo hetim, pavarësisht krimit që hetohet. E dyta, pothuajse çdo hetimi i mungojnë së paku disa informata në fazën fillestare. Qëllimi i çdo aktiviteti hetimor është gjetja e informatave për t'i plotësuar ato zbrazëti. Prandaj, mungesa e informatave nuk duhet të shfrytëzohet si argument për të mbrojtur mosveprimin nga autoritetet hetimore. Kështu, duket se në këtë rast, në vend të kërkimit aktiv të informatave dhe pistave, Policia e UNMIK-ut thjesht priti që informatat e tjera të dalin vvetveti. Në këtë situatë, kjo mund të ketë çuar kah humbja e

dëshmive potenciale (shih p.sh. PKDNJ,*P.S.*, lënda nr. 48/09, mendimi i 31 tetorit 2013, § 107).

201. Në lidhje me mosgatishmërinë e dëshmitarëve për të biseduar me policinë, Paneli thekson se, e para, siguria e dëshmitarëve duhet konsideruar si çështje e rëndësise së madhe. Veç kësaj, deklaratat e dëshmitarit duhet regjistruar, si rregull, sa më shpejt që të jetë e mundshme pas një incidenti, dhe deklaratat e dëshmitarit nuk janë burimi i vetëm i materialit dëshmues. Në këtë rast, një dëshmitare, **D.G.**, refuzoi të takonte policinë në lidhje me hetimin për rrëmbimin e familjes Shutakoviq. Megjithatë, kontakti kishte ndodhur në dhjetor të vitit 2004, pothuaj pesë vjet pas ngjarjes. Kështu, frustrimi i dëshmitares, të cilës iu bënë pyetje themelore rrëmbimit të të afërmve të saj pas një kohe të tillë pas ngjarjes, është i kuptueshëm. Në anën tjetër, ajo nuk jetoi në Gjakovë, nukishte dëshmitarja e vetme për rastin dhe nuk ishte dëshmitare okulare. Megjithatë, nuk u intervistua asnjë nga dëshmitarët e tjerë, të cilët ndoshta kishin më shumë informata të vlefshme.
202. Paneli theksoi më parë, në lidhje me rastin tjetër, një problem të raportuar shpesh në lidhje me mungesën e mbrojtjes së dëshmitarëve në Kosovë nga kërcënimet apo frikësimi, të cilat “kanë qenë, dhe mbeten, sfidat më të mëdha për autoritetet e drejtësise”²². Disa vëzhgueshëksojnë se “[d]ëshmitarët, të cilët në shumë raste janë vendimtarë për lidhjen e të pandehurve me krimet për të cilat akuzohen, janë duke u bërë më ngurrues për të dëshmuar para institucioneve, qoftë policia, prokurorët dhe/apo gjyqtarët në gjykata”²³ (shihPKDNJ, *Mlladenoviq*, nr. 99/09, mendimi i 26 qershorit të vitit 2014, § 200). Paneli, megjithatë, gjithashtu theksoi se në këtë rast të veçantë, arsyet e refuzimit për të takuar policinë janë të panjohura.
203. Paneli rithekson qëndrimin e tij të shprehur në shumë raste tjera në lidhje me atë se sa janë adekuate hetimet për rrëmbime, zhdukje, vrasje dhe vdekje të dyshimta si dhe përkategorizimin e rasteve në “aktive” dhe “joaktive”. Në ato raste Paneli nënvízoi se çdo “kategorizim i një hetimi duhet bërë vetëm pasi të janë ndërmarrë veprime minimale të mundshme hetimore dhe pasi të janë mbledhur dhe analizuar informatat e arritshme” (shihp.sh.PKDNJ, *B.A.*, nr. 52/09, mendimi i 14 shkurtit të vitit 2013, § 82). Paneli nuk mund të pranojë që krimet e tillë si ato në rastin aktual të mund të konsiderohen si të “prioritetit të ulët”. Përveç kësaj, Paneli frikësohet se mosveprimi i tillë tregon ngurrimin e caktuar të Policisë së UNMIK-ut për t’izhvilluar hetimet ku kishte indikacione të dhunës të motivuar etnikisht, të drejtuar nga personat e lidhur me UÇK-në (shihPKDNJ, *Jankoviq*, nr. 249/09, mendimi i 16 tetorit të vitit 2014, § 108).
204. Paneli është i vetëdijshëm për faktin se jo të gjitha krimet mund të zgjidhen dhe jo të gjitha hetimet çojnë tek identifikimi dhe ndjekja penale e autorit [ve]. Paneli tanimë iu ka referuar më lart qëndrimit të Gjykatës Evropiane në lidhje me natyrën e obligimit sipas nenit 2, i cili nuk është “vetëm një obligim për arritjen e rezultateve, por edhe për përdorimin e mjeteve të

²²Shih: *Siguria dhe mbrojtja e dëshmitarëve në Kosovë: Vlerësim dhe rekomandime*, një raport i Misionit të OSBE-së në Kosovë dhe Departamentit të Shtetit të SHBA-së, nëntor 2007, f. 5 // Faqja zyrtare e internetit e EULEX-it [burimi elektronik]: <http://www.osce.org/kosovo/28552> (e qasur më 14 dhjetor 2014).

²³Shih: *Gjykimet për krimet luftës në Kosovë: Vlerësim për dhjetë vjet 1999 – 2009*, një raport i Misionit të OSBE-së në Kosovë, maj 2010, f. 5 // Faqja zyrtare e internetit e OSBE-së [burimi elektronik]: <http://www.osce.org/kosovo/68569> (e qasur më 14 dhjetor 2014).

duhura.” Gjykata thekson qartas se nuk ka shkelje të nenit 2 nëse autoritetet ndërmarrin të gjithë hapat e arsyeshëm që mund të sigurojnë dëshmi lidhur me incidentin dhe nëse përfundimi i hetimit bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjitha elementeve relevante (shih §§ 159-160më lart), madje edhe kur asnjë autornuk dënohet (shihp.sh.GJEDNJrasti*Paliq*, përmendur në § 159më lart, në § 65 apo GJEDNJ [DHL], *Giuliani dhe Gaggio kundër Italisë*, nr. 23458/02, vendimi i 24 marsit të vitit 2011, §§ 301 dhe 326). Në lidhje me këtë, Paneli gjithashtu rikujton qëndrimin e Gjykatës Evropiane se “autoritetet gjithmonë bëjnë përpjekje serioze për të zbuluar se çfarë ka ndodhur dhe nuk mbështeten në konkluzione të nxituara apo të pabazuara për të mbyllur hetimin e tyre” (shih § 160më lart).

205. Megjithatë, në këtë rast, para se të ndërmerrej ndonjë veprim minimal substancial dhe të mblidhej ndonjë informatë, hetimet de-facto ishin pezulluar, në pritje të daljes së informatave të reja, dhe më pas u pezulluan pa ndonjë veprim në vitet në vijim.
206. Duke u kthyer te periudha nën juridiksionin e tij, nga 23 prilli 2005, Paneli thekson se pas kësaj date kritike vazhdoi dështimi për të kryer veprime të nevojshme hetimore, duke përfshirë ato të fazës fillestare. Prandaj, të metat që ekzistonin deri me atë datë nuk janë adresuar e as korrigjuar. Në pajtim me obligimin e vazhdueshëm për të hetuar, vlerësimi për krejt hetimin është sjellë brenda periudhës së juridiksionit të Panelit.
207. Siç është theksuar tanimë, nga pezullimi i këtij hetimi në vitin 2004 dhe 2005, përveç shtimit të disa informatave në bazën e të dhënave në kallëzimet penaleteprokurorëtndërkombetarë në vitin 2005 (shih § 102më lart), dhe një shqyrimi të NJHKL-së në vitin 2007 (shih § 101 më lart), nuk ishte ndërmarrë asnjë veprim për këtë rast brenda periudhës së juridiksionit të përkohshëm të Panelit.
208. Pasi fati i anëtarëve të familjeve të ankuesve nuk ishte vërtetuar, Policia e UNMIK-ut ishte e obliguar t'i përdorte mjetet në dispozicion që i ka, për të shqyrtaar rregullisht progresin e hetimit, për të siguruar që asgjë nuk neglizhohet dhe që ndonjë dëshmi e re është marrë parasysh, si dhe t'i informojë të afërmit e tyre për progresin e këtij hetimi. Siç është përmendur më lart, hetimet e ndara të NJPZH-së ishin shqyrtaar një herë secila: rasti Shutakoviq në dhjetor të vitit 2004 (shih §§ 71 - 72), rasti Kabash në prill të vitit 2005 (shih §§ 82 - 83) dhe rasti Petroviq në prill të vitit 2004 (§§ 93 - 94). Pas kësaj, të gjitha ato *de-facto*ishin mbyllur pasi nuk ishte ndërmarrë asnjë veprim i mëtejmësubstancial në ndonjërin nga ta.
209. Paneli është seriozisht i shqetësuar nga fakti se këto shqyrtime të rastit ishin bërë gjatë një periudhe kohore jashtëzakonisht të shkurtër (një apo disa ditë), dhe më parë duket si formalitet i thjeshtë sesa shqyrtim substancial.
210. Në kuptimin e njëjtë, Paneli gjithashtu rikujton se dosja hetimore në lidhje me hetimin e përbashkët për zhdukjen e të gjitha 8 viktimate në këtë rast ishte shqyrtaar nga NJHKL e Policisë së UNMIK-ut vetëm një herë, në tetor të vitit 2007. Në raportin e shqyrimit, hetuesi i NJHKL-së theksoi se kishte informatë për 10dëshmitarë dhe tre të dyshuar, dhe

asnjëri nga ta nuk ishte gjetur dhe intervistuar. Megjithëse ai rekomandoi që rasti të hetohet aktivisht, nuk ishte ndërmarrë asnje veprim (shih § 101 më lart).

211. Po ashtu, në dosje nuk tregohet asnje përfshirje e prokurorit publik në këtë hetim, megjithëse tri kallëzime penale të ndara në lidhje me ngjarjen e njëjtë, duke përfshirë njërin ngaznj. Rosanda Kabash, ishin pranuar nga prokurorët ndërkombëtarë (shih §§ 106 - 108më lart). Siç ka përfunduar Paneli më parë, një shqyrtim i duhur prokurorial i dosjes hetimore mund të kishte rezultuar me rekomandime shtesë, ashtu që rasti nuk do të mbetej joaktiv në vitet në vijim (shihPKDNJ, *Stojkoviq*, nr. 87/09, mendimi i 14 dhjetorit të vitit 2013, § 160). Prandaj, sipas mendimit të Panelit, në rastet aktuale, shqyrtimi i dosjeve hetimore ishte larg nga të qenit adekuat.
212. Paneli konsideron se është e nevojshme të shpreh shqetësimin e vet në lidhje me cilësinë e shqyrtimit të rastit që ishte bërë nga ZPSK-ja në vitin 2009, duke çuar në mbyllje të rastit. Edhe pse ky akt procedural bie jashtë juridiksionit të Panelit, duket se ka vazhduar radha e gabimeve dhe mangësivenë këtë rast.
213. Në veçanti, hetimi për rrëmbimin e z. dhe znj. Petroviq u mbyll menjë vendim të një prokurori ndërkombëtar të ZPSK-së të datës 22 korrik 2009 (shih §§ 95 - 99 më lart), ndërsa rasti me të gjitha viktimat më 20 korrik 2009 (shih §§ 109 - 113 më lart). Në të dyja dështohet të pranohen mangësitë e hetimit të mëparshëm të UNMIK-ut, të cilat ishin identifikuar dhe vendosur në të dhëna dy vjet më herët (shih § 208më lart); të dyja paraqesin ndryshe faktet në dispozicion në dosje dhe madje dispozitat e aplikueshme ligjore (shih §§ 96dhe111).
214. Për më tepër, Paneli është i hutuar nga mënyra e thjeshtë përmes së cilës prokurori, pa ndërmarrë ndonjë veprim, arriti në përfundimse “ishte e qartë nga kallëzimi penal se nuk ka asnje dyshim të arsyeshëm se të dyshuarit kryen shkeljet e treguara penale” dhe se “nuk kishte të ngjarë në mënyrë të arsyeshme se hetimi i mëtejmë nga policia mund të ofronte informata të mjaftueshme.” Fakti se prokurori ndërkombëtar vendosi të njoftojë të zhdukurit z. Miqa Petroviq dhe znj. Radmilla Petroviq në lidhje me pushimin e hetimit, qëllimi kryesor i të cilit ishte të zbulohet se çfarë ndodhi me ta(shih §§ 98 - 99më lart), tregon se prokurori madje nuk e ka shqyrtuardosjen.
215. Paneli, po ashtu, dëshiron të shpreh qëndrimin e vet në lidhje me pohimin e PSSP-së se Policia e UNMIK-ut përbashi obligimet e veta për të hapur dhe zhvilluar hetim përrëmbimin dhe zhdukjen e të afërmve të ankuesve(shih §§ 140, 141, 142dhe146më lart). Duke pasur parasysh të metat e përshkruara më lart dhe dështimet në hetim, Paneli është i shqetësuar nga ky përfundim. Siç është sqaruar më lart, në dosje nuk pasqyrohet ndonjë veprim substancial i autoriteteve të UNMIK-ut; prandaj nuk është e qartë se cilat obligime janë përbashur dhe si.
216. Mungesa e qartë e një reagimi të Policisë së UNMIK-ut, menjëherë apo në fazat e mëvonshme, mund t'u ketë dërguar sinjalin autorëve që, autoritetet ose nuk ishin në gjendje apo nuk ishin të gatshme të kryejnë hetime për zhdukjet e njerëzve. Një qëndrim i tillë i autoriteteve ndaj krimeve më të rënda në ndonjë shoqëri, dhe veçanërisht në rrethanat pas

konfliktit, krijon pashmangshëm një kulturë të mosndëshkimit ndër kriminelët dhe mund të çojë vetëm në pérkeqësim të situatës. Problemet të cilat UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet, të cilat u cekën më lart, nuk arsyetojnë mosveprimin e tillë, as në fillim e as më vonë. Sigurisht, sipas mendimit të Panelit, mosveprimi i tillë nuk i ndihmoi UNMIK-ut të qetësojë “[t]emperamentet dhe tensionet … e larta që ekzistonin ndërmjet të gjitha grupeve etnike, të rënduara nga raportet për personat e zhdukur dhe të vdekur”, përmendur nga PSSP-ja (shih § 135 më lart).

217. Paneli rikuhton që detyra për të hetuar nuk duhet ndalur së kryeri vetëm për shkak se hetimi nuk ka sjellë rezultat të kënaqshëm. Kriteri është se hetimi duhet të bëhet në mënyrë të plotë dhe serioze dhe jo për një formalitet të thjeshtë. Paneli konsideron se, duke pasur parasysh të gjitha rrëthanat e rastit të veçantë, nuk janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm nga UNMIK-u drejt identifikimit të autorëve dhe sjelljes së tyre para drejtësisë. Në këtë kuptim, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte adekuat, dhe në pajtim me kërkuesat për shpejtësi, ekspeditivitet dhe efektivitet (shih § 159 më lart), siç kërkohet me nenin 2 të KEDNJ-së.
218. Nga ana e tij, Paneli, në dritë të mungesave dhe mangësive të përshkruara më lart, konsideron se ky rast dhe gjithashtu rastet tjera të vrasjeve, rrëmbimeve dhe zhdukjeve të shqyrtuara më parë, paraqesin shembull të mirë të hetimeve sipërfaqësore dhe joproduktive të Policisë së UNMIK-ut për vrasjet dhe zhdukjet në Kosovë (shih § 176 më lart; krahasoje me KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aizan Amirova kundër Federatës Ruse*, përmendur në § 171 më lart, në § 11.4; shih gjithashtu PKDNJ, *Bullatoviq*, nr. 166/09, mendimi i 13 nëntorit të vitit 2014, §§ 85 dhe 101).
219. Sa i përket kërkësës për shqyrtim publik, Paneli rikuhton që nenin 2 gjithashtu kërkon që të jetë i përfshirë në hetim i afërmë i viktimës deri në shkallën e nevojshme për t'i mbrojtur interesat e tij legjitime. Në këtë rast, ankuesjae dytë dhe ankuesi i tretë me sa duket ishin kontaktuar një herë në lidhje me të afërmit e tyre të zhdukur, kur KNKK-ja mblodhi të dhënat ante-mortem, por ky nuk ishte rasti meankuesen e parë e cila nuk ishte kontaktuar kurrë. Paneli thekson se në dosjen hetimore ekziston një indikacion për një, megjithëse jo të regjistruar si duhet, kontakt me D.G., një e afërme e z. Nedelko Shutakoviq, iniciuar nga Policia e UNMIK-ut me sa duket në dhjetor të vitit 2004, por ajo refuzoi t'i takojë ata (shih § 72 më lart). Në rastin tjetër, të afërmit e z. dhe znj. Petroviqme sa duket iu qasën zyrtarit për ndërlidhje të Policisë së UNMIK-ut në Beograd, në kërkim për informata rreth tyre (shih § 93 më lart). Prandaj, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte i hapur për shqyrtim publik, siç kërkohet me nenin 2 të KEDNJ-së.
220. Prandaj, duke pasur parasysh krejt atë që është thënë më lart, Paneli konkludon që UNMIK-u dështoi që të kryejë një hetim efektiv për rrëmbimin dhe zhdukjen e znj. Darinka Shutakoviq, z. Nedelko Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq, z. Aleksandër Shutakoviq, z. Milenko Kabash, z. Miqa Petroviq dhe znj. Radmilla Petroviq. Prandaj, është bërë një shkelje e nenit 2 të KEDNJ-së, obligimi procedural.

B. Shkelja e pretenduar e nenit 3 të KEDNJ-së

221. Paneli konsideron që ankuesit mbështeten, në esencë, në shkeljen e të drejtës për të qenë të lirë nga trajtimi jonjerëzor dhe degradues që rrjedh nga rrëmbimidhe zhdukja e të afërmve të tyre, e garantuar sipas nenit 3 të KEDNJ-së.

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

222. Paneli do t'i marrë parasysh pretendimet sipas nenit 3 të KEDNJ-së, duke zbatuar të njëjtën fushë të shqyrtimit, siç është përcaktuar në lidhje me nenin 2 (shih §§ 120 -124 më lart).

223. Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka gjetur në shumë raste që një situatë e zhdukjes së imponuar shkakton shkelje të nenit 3 sa u përket të afërmve të ngushtë të viktimës. Ajo thekson që, për sa i përket nenit 3, “esenca e shkeljes së tillë nuk bie aq shumë në faktin e “zhdukjes” së anëtarit të familjes, por më shumë ka të bëjë me reagimet dhe qëndrimet e autoriteteve ndaj situatës kur kjo është sjellë në vëmendjen e tyre” (shih, p.sh. GJEDNJ [DHL], *Çakici kundër Turqisë*, nr. 23657/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, § 98, *KEDNJ*, 1999-IV; GJEDNJ [DHL], *Qiproja kundër Turqisë*, nr. 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2001, § 156, *KEDNJ*, 2001-IV; GJEDNJ, *Orhan kundër Turqisë*, nr. 25656/94, vendimi i gjykatës, 18 qershor 2002, § 358; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendur në § 170 më lart, në § 139; GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 159 më lart, në § 74; GJEDNJ, *Alpatu Israilova kundër Rusisë*, nr. 15438/05, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 69; shih gjithashtu PKDNJ, *Zdravkoviq*, nr. 46/08, vendimi i 17 prillit 2009, § 41). “Ka të bëjë veçanërisht me të fundit që një i afërm mund të pohojë të jetë drejtpërdrejt viktimë e sjelljes së autoriteteve” (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 23016/04, vendimi i gjykatës, 31 korrik 2012, § 94).

224. Në fund, në rast se rrezikohet vuajtja mentale e shkaktuar nga reagimet e autoriteteve ndaj zhdukjes, shkelja e pretenduar është në kundërshtim me elementin esencial të nenit 3 të KEDNJ-së, jo elementin procedural, siç është rasti sa i përket nenit 2 (GJEDNJ, *Gelayevy kundër Rusisë*, nr. 20216/07, vendimi i gjykatës, 15 korrik 2010, §§ 147-148).

2. Parashtresat e palëve

225. Ankuesit pohojnë që mungesa e informatave dhe sigurisë që kanë të bëjnë me rrëmbimin dhe zhdukjen e znj. Darinka Shutakoviq, z. Nedelko Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq, z. Aleksandër Shutakoviq, z. Milenko Kabash, z. Miqa Petroviqdheznj. Radmilla Petroviq, veçanërisht për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të hetojë si duhet zhdukjen e tyre, u shkaktoi atyre dhe familjeve të tyre vuajtje mentale.

226. Duke komentuar këtë pjesë të ankesës, PSSP-ja hedh poshtë pretendimet. Ai thekson se, derisa ankuesit lënë të kuptohet se ata kanë përfjetuar dhimbje dhe vuajtje mentale, nuk ka pasur pohim të shprehur se kjo dhimbje dhe vuajtje mentale ishin rezultat i përgjigjes së UNMIK-ut ndaj zhdukjes së të afërmve të tyre. Në veçanti, nuk ka pasur pohime të bëra nga ankuesit për ndonjë qëllim të keq të personelit të UNMIK-ut, i përfshirë në çështje e as ndonjë dëshmi për ndonjë mospërfillje të seriozitetit të çështjes, apo emocioneve të ankuesve dhe familjevetë tyre që burojnë nga zhdukjet.

227. Përveç kësaj, duke komentuar përpjekjet e ankueses së parë, znj.Lela Nikoliq,për të marrë informata për anëtarët e rrëmbyer të familjes së saj të ngushtë, PSSP-ja deklaron se në dosje nuk tregohet që “Policia e UNMIK-ut posedonte detajet për kontakt me ankuesen që të ishte e mundshme të kontaktohej në lidhje me hetimet.”Megjithatë, u bënë përpjekje për t’i kontaktuar të afërmit, detajetpër kontakt tëtë cilëve ishin në dispoziciondhë ata nuk ishin të gatshëm të bashkëpunojnë në hetime.
228. Për sa i përket ankesës së ankueses së dytë, znj. Rosanda Kabash, PSSP-ja shton “Nuk është e qartë nga informatat e ofruara nga ankuesja se deri në ç’shkallë ajo u ishte drejtuar autoriteteve për informata rreth zhdukjes së vëllait të saj.”
229. Për ankesën e ankuesit të tretë, z. Millan Petroviq, PSSP-ja thekson se ai “nuk ishte dëshmitar i zhdukjes, dhe as që ishte në afërsi të vendit të ngjarjes në kohën kur kjo ndodhi.”
230. PSSP-ja rikujton në këtë drejtim qëndrimin e Gjykatës Evropiane se vuajtja e anëtarit të familjes duhet të ketë një karakter “të ndryshëm nga shqetësimi emocional që vlerësohet se u është shkaktuar pashmangshëm të afërmve të viktimës nga një shkelje serioze e të drejtave të njeriut” (shih § 236më poshtë). Sipas PSSP-së, dhimbja dhe vuajtja e kuptueshme dhe e dukshme mentale e ankuesve, e bazuar në zhdukjen e të afërmve të tyre të ngushtë, nuk mund t’i atribuohet UNMIK-ut, por më parë është rezultat i vuajtjes së pandarë të shkaktuar nga zhdukja e një anëtarë të ngushtë të familjes.
231. Prandaj, sipas PSSP-së, nuk ka pasur shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së dhe kështu Paneli duhet hedhur poshtë këto pretendime.

3. Vlerësimi i Panelit

a) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin sipas nenit 3

232. Sikurse nisi 2, edhe nisi 3 i KEDNJ-së ruan një nga vlerat më fundamentale në shoqëritë demokratike (GJEDNJ, *Talat Tepe kundër Turqisë*, nr. 31247/96, 21 dhjetor 2004, § 47; GJEDNJ [DHL], *Ilaçcu dhe të tjeterë kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 48787/99, vendimi i gjykatës, 8 korrik 2004, *KEDNJ*, 2004-VII, § 424). Siç konfirmohet nga natyra absolute e dhënë për të me ninin 15 § 2 të KEDNJ-së, ndalimi i torturës dhe trajtimit jonjerëzor dhe degradues vlen, madje në rrethanat më të vështira.
233. Duke përcaktuar parimet e përgjithshme të aplikueshme në situatat ku pretendohen shkeljet e obligimit sipas nenit 3 të KEDNJ-së, Paneli thekson që fenomeni i zhdukjes përbën një formë komplekse të shkeljes së të drejtave të njeriut, që duhet kuptuar dhe konfrontuar në një mënyrë integrale (shih GJNADNJ, *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, përmendur në § 155më lart, në § 150).
234. Paneli thekson që obligimi sipas nenit 3 të KEDNJ-së dallon nga obligimi procedural mbi autoritetet sipas nenit 2. Ndërsa i fundit kërkon nga autoritetet të ndërmarrin veprim specifik

ligjor që është në gjendje të çojë kah identifikimi dhe dënimini i atyre që janë përgjegjës, i pari është më i përgjithshëm dhe humanitar dhe lidhet me reagimin e tyre ndaj gjendjes së vështirë të të afërmve të atyre që janë zhdukur apo kanë vdekur.

235. KDNJ-a gjithashtu ka pranuar zhdukjet si shkelje serioze e të drejtave të njeriut. Në vendimin e tij të 21 korrikut 1983, në rastin *Quinteros kundër Uruguait*, ai shpall që zhdukjet përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të të afërmve të personit të zhdukur, të cilët vuajnë nga një shqetësim i thellë, i cili vazhdon për aq kohë sa zgjat pasiguria lidhur me fatin e të dashurve të tyre, shpeshherë për shumë vjet (shih KDNJ, komunikata nr. 107/1981, Dok. i OKB-së KDCP/C/OP/2 në 138 (1990), § 14). Për më tepër, në vendimin e vet të 15 korrikut 1994, në rastin *Mojica kundër Republikës Dominikane*, KDNJ ka gjykuar që “zhdukja e personave është pandashëm e lidhur me trajtimin që arrin në shkelje të nenit 7 [të Konventës]”, që gjithashtu ndalon torturën dhe trajtimin dhe dënimin jonjerëzor dhe degradues (shih KDNJ, komunikata nr. 449/1991, Dok. i OKB-së, KDCP/C/51/D/449/1991 (1994), § 5.7).
236. Sa i përket pyetjes, nëse një anëtar i familjes së personit të zhdukur mund të konsiderohet viktimi e trajtimit në kundërshtim me nenin 3 të KEDNJ-së, Paneli i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe praktikës së vet gjyqësore. Gjykata Evropiane pranon që ky mund të jetë rasti, varësisht nga ekzistanca e “faktorëve të veçantë, të cilët i jepin vuajtjes [së anëtarit të familjes] një dimension dhe karakter të ndryshëm nga shqetësimi emocional që vlerësohet se u është shkaktuar pashmangshëm të afërmve të viktimës nga një shkelje serioze e të drejtave të njeriut”. Gjykata më tutje konsideron që “elementet relevante do të përfshijnë afërsinë e lidhjes familjare, rrëthanat e veçanta të marrëdhënieς, shkalla deri në të cilën anëtar i familjes dëshmoi ngjarjet në fjalë, përfshirjen e anëtarit të familjes në përpjekjet për të marrë informata mbi personin e zhdukur dhe mënyra me të cilën autoritetet iu përgjigjën këtyre kërkimeve” (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 15441/05 dhe 20731/04, vendimi i gjykatës, 28 maj 2009, § 159; GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendor në § 223 më lart, në § 94).
237. Paneli thekson që, kur vlerësohet vuajta emocionale e viktimate, Gjykata Evropiane gjithashtu merr parasysh rrëthanat vijuese: kohëzgjatjen e zhdukjes dhe periudhën pa informata mbi fatin e personit të zhdukur dhe hetimin e zhvilluar nga autoritetet; vonesën në nisjen e hetimit penal për zhdukjen; mungesën e ndonjë veprimi “kuptimplotë” nga autoritetet, pavarësisht nga fakti që ankuesit iu janë drejtuar atyre për të raportuar zhdukjen e të afërmve të tyre dhe të ndajnë me ata informatat që i kanë pasur; mungesa e ndonjë sqarimi apo informate bindëse për fatin e të afërmve të tyre të zhdukur, pavarësisht pyetjeve personale dhe atyre me shkrim për organet zyrtare (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendor më lart, në § 96; GJEDNJ, *Osmanoğlu kundër Turqisë*, nr. 48804/99, vendimi i gjykatës, 24 janar 2008, § 97). Faktor tjetër që çon kah konkluzioni për një shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së, është natyra e vazdueshme e vuajtjes psikologjike të të afërmve të një viktime të zhdukur (GJEDNJ, *Salakhov dhe Islyamova kundër Ukrainës*, nr. 28005/08, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 201).
238. KDNJ gjithashtu ka konsideruar çështjen dhe ka njojur anëtarët e familjes së personave të zhdukur apo të pagjetur si viktima nga shkelja e nenit 7 të Konventës: prindërit (*Boucherf*

kundër Algjerisë, komunikata nr. 1196/2003, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.7, KDCP/C/86/D/1196/2003), fëmijët (*Zarzi kundër Algjerisë*, komunikata nr. 1780/2008, mendimet e 22 marsit 2011, § 7.6, KDCP/C/101/D/1780/2008), vëllezërit dhe motrat (*El Abani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1640/2007, mendimet e 26 korrikut 2010, § 7.5, KDCP/C/99/D/1640/2007), bashkëshortët (*Bousroual kundër Algjerisë*, komunikata nr. 992/2001, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.8, KDCP/C/86/D/992/2001), tezet (hallat) dhe dajat (axhët) (*Benaniza kundër Algjerisë*, mendimet e 26 korrikut 2010, § 9.4, KDCP/C/99/D/1588/2007) (*Bashasha kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, mendimet e 20 tetorit 2010, në § 7.2, KDCP/C/100/D/1776/2008). Ai arsyeton këtë kuptim të gjerë për gjendjen e viktimës nga vuajtja dhe shqetësimi që u shkaktohen anëtarëve të familjes me zhdukjen e një individi, e cila gjendje shpeshherë është rënduar nga përpjekjet e pamjaftueshme të autoriteteve për të hetuar zhdukjen me qëllim të vërtetimit të fatit të viktimës dhe sjelljes së autorëve para drejtësisë (*Abousseda kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1751/2008, mendimet e 25 tetorit 2010, § 7.5, KDCP/C/100/D/1751/2008). Në rastin *Amirov kundër Federatës Ruse*, Komisioni thekson që “[p]a dashur të sqarohen të gjitha rrëthanat e viktimidimit indirekt, Komisioni konsideron që dështimi për përgjegjësi nga ana e shtetit për t’i kryer obligimet e veta, për t’i hetuar dhe qartësuar rrëthanat e dëmit të vuajtur nga viktima direkte, do të jetë zakonisht një faktor. Faktorët shtesë mund të jenë të nevojshëm. Në rastin aktual, Komisioni thekson që kushtet e tmerrshme në të cilat autori erdhi për të gjetur mbetjet e gjymtuara të gruas së tij (...), të përcjella nga masat e ngadalshme, sporadike të marra për të hetuar rrëthanat, kanë çuar te gjetjet e mësipërme të shkeljes së neneve 6 dhe 7, të shpallura së bashku me nenin 2, paragrafi 3. Komisioni konsideron që, marrë së bashku, rrëthanat e detyrojnë Komisionin të konkludojë që të drejtat e autorit sipas nenit 7 gjithashtu janë shkelur” (shih KDNJ, *Amirov kundër Federatës Ruse*, përmendor në § 171 më lart, në § 11.7).

239. Paneli gjithashtu e merr parasysh që sipas Gjykatës Evropiane, analiza e reagimit të autoriteteve nuk duhet të kufizohet në ndonjë manifestim specifik të qëndrimeve të autoriteteve, incidente të izoluara apo akte procedurale; përkundrazi, sipas mendimit të gjykatës, vlerësimi i mënyrës me të cilën autoritetet e shtetit të paditur iu përgjigjen pyetjeve të parashtruesve duhet të jetë i përgjithshëm dhe i vazhdueshëm ” (shih GJEDNJ, *Açış kundër Turqisë*, nr. 7050/05, vendimi i gjykatës, 1 shkurt 2011, § 45).
240. Në lidhje me këtë, është qëndrim i Gjykatës Evropiane që të gjeturat sipas obligimit procedural të nenit 2, do të ishin gjithashtu të një rëndësie të drejtpërdrejtë për të konsideruar ekzistencën e shkeljes së nenit 3 (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusisë*, përmendor në § 236 më lart, në § 109; GJEDNJ, *Gelayev kundër Rusisë*, nr. 20216/07, përmendor në § 224 më lart, në § 147; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendor në § 170 më lart, në § 140).
241. Paneli thekson që Gjykata Evropiane tashmë ka gjetur shkeljet e nenit 3 të KEDNJ-së në lidhje me zhdukjet, në të cilat shteti u gjet të jetë përgjegjës për rrëmbimet (shih GJEDNJ, *Luluyev dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 69480/01, vendimi i gjykatës, 9 nëntor 2006, §§ 117-118; GJEDNJ, *Kukayev kundër Rusisë*, nr. 29361/02, vendimi i gjykatës, 15 nëntor 2007, §§ 107-110). Në kontrast, në rastin në shqyrtim të Panelit, UNMIK-u nuk është i

implikuar në asnjë mënyrë në rrëmbime dhe zhdukje dhe ai nuk mund të jetë përgjegjës për shqetësimin mental të ankuesve, të shkaktuar nga këto ngjarje tragjike.

242. Paneli është i vetëdijshëm që në mungesë të gjetjes së përgjegjësisë së shtetit për zhdukje, Gjykata Evropiane ka vendosur se nuk është bindur që sjellja e autoriteteve, megjithëse neglizhente deri në shkallën që e ka shkelur nenin 2 në aspektin e vet procedural, mund t'i ketë shkaktuar vetveti shqetësim mental parashtruesit, më shumë sesa niveli minimal i ashpërsisë, i cili është i nevojshëm me qëllim që të konsiderohet që trajtimi bie brenda fushës së nenit 3 (shih në mes tjerash, GJEDNJ, *Tovsultanova kundër Rusisë*, nr. 26974/06, vendimi i gjykatës, 17 qershor 2010, § 104; GJEDNJ, *Shafiyeva kundër Rusisë*, nr. 49379/09, vendimi i gjykatës, 3 maj 2012, § 103).

b) Aplikueshmëria e nenit 3 në kontekstin e Kosovës

243. Sa i përket aplikueshmërisë së standardeve të lartpërmendura në kontekstin e Kosovës, Paneli së pari i referohet qëndrimit të tij mbi të njëjtën çështje në lidhje me nenin 2, të paraqitur më lart (shih §§ 165 – 176 më lart).

244. Paneli rithekson që një sistem për zbatimin e ligjit që funksionon normalisht duhet t'i marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimate dhe dëshmitarëve dhe gjithashtu të konsiderojë cenueshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit. Paneli tashmë ka marrë parasysh faktin që deri në vitin 2003, sistemi i policisë dhe drejtësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së është përshkruar që të jetë, si sistem që “funksionon mirë” dhe “i qëndrueshëm” (shih §45 më lart).

245. Paneli përsëri tërheq vëmendjen që nuk do t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për kryerjen e hetimeve efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në ankesën para tij, duke marrë parasysh rrethanat e veçanta të rastit.

246. Për këto arsy, Paneli konsideron që duhet të verifikojë për çdo rast, nëse qëndrimi dhe reagimet e autoriteteve të UNMIK-ut për zhdukjen dhe kërkimin e informatave nga ankuesit në lidhje me fatin e të afërmve të tyre dhe hetimin penal, arrin deri në një shkelje të obligimit sipas nenit 3, duke pasur parasysh realitetet në Kosovë në kohën relevante.

c) Pajtueshmëria me nenin 3 në rastin aktual

247. Në këto rrethana, Paneli dallon një numër të faktorëve në rastin aktual të cilët, marrë së bashku, ngritin pyetjen e shkeljes së nenit 3 të KEDNJ-së.

248. Paneli thekson afërsinë e lidhjeve familjare ndërmjet ankuesvedhe të afërmve të tyre të zhdukur e cila nuk kontestohet nga PSSP-ja. Në të vërtetë, znj. Darinka Shutakovi~~q~~është njerka, z.Nedeljko Shutakovi~~q~~ është babai ndërsa Radovan, Gjorgje dhe Aleksandër Shutakovi~~q~~ janë vëllezërit emitur të ankueses së parë, znj. Lela Nikoli~~q~~. Ankuesja e dytë, znj. Rosanda Kabashështë motra e z. Milenko Kabash. Ankuesi i tretë, z. Millan Petrovi~~q~~, është djali i z. Miqa Petrovi~~q~~ dhe znj. Radmilla Petrovi~~q~~.

249. Paneli rikujton dështimin e provuar më lart në lidhje me obligimin procedural sipas nenit 2, me gjithë faktin se Policia e UNMIK-ut i kishte informatat minimale të nevojshme për të zhvilluar hetim nga fillimi dhe në fazat e mëvonshme. Në këtë drejtim, Paneli rithekson që nga këndvështrimi i nenit 3 mund t'i shqyrtojë reagimet dhe qëndrimet e UNMIK-ut ndaj ankuesit në tërësinë e tyre.
250. Siç është treguar më lart për sa i përket nenit 2, nuk është kryerhetim i duhur në këtë rast. Në dosje është regjistruar vetëm një kontakt në mes njërit nga ankuesit dhe autoriteteve të UNMIK-ut dhe tjetri me njérën nga të afërmjet, por nuk është marrë ndonjëherë ndonjë deklaratë nga ankuesit, ndonjë anëtar i familjes apo dëshmitar (shih § 219 më lart). Deri më tani, rrëth 14 vjet pas rrëmbimit dhe zhdukjes të të afërmve të tyre, ankuesit nuk kanë marrë asnjë informatë përfatim e tyre apo gjendjen e hetimit.
251. Për sa i përket komenteve të PSSP-së lidhur me mungesën e mundshme të përpjekjeve të ankuesve për t'u bërë pyetje autoriteteve hetimore lidhur me fatin e të afërmve të tyre (shih §§ 227 - 228 më lart), Paneli rithekson qëndrimin e shprehur më lart se u takonte autoriteteve të UNMIK-ut t'i kontaktojnë ata, e jovice *versa* (shih § 198më lart).
252. Duke pasur parasysh këtë që u tha më lart, Paneli konkludon që ankuesit përjetuan shqetësim të rëndë dhe dhimbje për një periudhë kohore të zgjatur dhe të vazhdueshme, nga mënyra se si autoritetet e UNMIK-ut i kanë trajtuar rastet dhe si rezultat i pamundësisë së tyre për të zbuluar se çfarë u ka ndodhur anëtarëve të tyre të ngushtë të familjes. Në lidhje me këtë, është e qartë që, në çdo situatë, dhimbja që u është shkaktuar atyre, pasi ata duhej të jetonin në pasiguri rrëth fatit të të afërmve të tyre, është e padurueshme.
253. Për arsyet e përmendura më lart, Paneli përfundon që, me sjelljen e vet, UNMIK-u i ka kontribuar shqetësimit dhe vuajtjes mentale të ankuesve, duke shkelur nenin 3 të KEDNJ-së.

V. KOMENTE DHE REKOMANDIME PËRFUNDIMTARE

254. Në dritën e gjetjeve të Panelit në këtë rast, Paneli mendon se është e nevojshme ndonjë formë e dëmshpërbimit.
255. Paneli thekson që zhdukjet e imponuara përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të njeriut, të cilat do të hetohen dhe ndiqen në të gjitha rrëthanat. Paneli gjithashtu thekson që UNMIK-u si administrues territorial i Kosovës nga viti 1999 deri më 2008, kishte përgjegjësinë primare që të hetojë në mënyrë efektive rrëmbimin dhe zhdukjen e znj. Darinka Shutakoviq, z. Nedelko Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq, z. Aleksandër Shutakoviq, z. Milenko Kabash, z. Miqa Petroviq dhezni. Radmilla Petroviq, dhe dështimi i tij për ta bërë këtë, paraqet shkelje të mëtejme serioze të të drejtave të viktimate dhe më të afërmve, në veçanti të së drejtës për ta ditur të vërtetën përfshirjet.

256. Paneli thekson shqetësimet e PSSP-së që burimet joadekuate, veçanërisht në fillim të misionit të UNMIK-ut, e bënë të vështirë arritjen e përmbushjes së obligimeve të UNMIK-ut për të drejtat e njeriut.
257. Do të ishte normale që UNMIK-u t'i marrë masat e duhura me qëllim që t'i ndalë shkeljet e gjetura dhe t'i korrigjojë aq sa është e mundshme efektet nga kjo. Megjithatë, siç ka theksuar Paneli më lart (shih § 47 më lart), përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me administrimin e drejtësisë në Kosovë përfundoi më 9 dhjetor 2008. Prandaj, UNMIK-u nuk është më në pozitë të marrë masa që do të kenë ndikim të drejtpërdrejtë në hetime që ende janë në zhvillim e sipër para EULEX-it apo autoriteteve lokale. Gjithashtu, pas shpalljes së pavarsësisë nga Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes të Kosovës, më 17 shkurt 2008, dhe më pas hyrjes në fuqi të Kushtetutës së Kosovës më 15 qershor 2008, UNMIK-u ndaloi kryerjen e funksioneve ekzekutive në Kosovë, dhe ky fakt kufizoi aftësinë e tij pér të siguruar korrigjim të plotë dhe efektiv të shkeljeve të kryera, siç kërcohët me parimet e vendosura në të drejtën ndërkombëtare pér të drejtat e njeriut.
258. Paneli konsideron se kjo situatë faktike nuk e liron UNMIK-un nga obligimi i tij pér t'i korrigjuar aq sa është e mundshme efektet e shkeljeve pér të cilat është përgjegjës.
- Për sa i përket ankuesve dhe rastit Paneli konsideron se është e nevojshme që UNMIK-u:**
- Në pajtim me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane pér të Drejtat e Njeriut në situatat me juridikSION të kufizuar të shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Ilaçcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusicë*, përmendur në § 232 më lart, në § 333; GJEDNJ, *Al-Saadoon dhe Mufdhi kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 61498/08, vendimi i gjykatës, 2 mars 2010, § 171; GJEDNJ (DHL), *Catan dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusicë*, nr. 43370/04, 8252/05 dhe 18454/06, vendimi i gjykatës, 19 tetor 2012, § 109), duhet bërë përpjekje, me të gjitha mijetet në dispozicion të tij *vis-à-vis* autoriteteve kompetente të Kosovës, të marrë siguri që hetimet në lidhje me rastet në fjalë do të vazhdojnë në pajtueshmëri me kërkeshat pér një hetim efektiv siç parashihet me nenin 2, që rrëthanat që kanë sjellë deri te rrëmbimi dhe zhdukja e znj. Darinka Shutakoviq, z. Nedelko Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq, z. Aleksandër Shutakoviq, z. Milenko Kabash, z. Miqa Petroviqdhe znj. Radmilla Petroviqdhe të tregohen dhe që autorët do të sillen para drejtësisë. Ankuesit dhe/apo më të afërmët, do të informohen pér veprimet e tilla dhe dokumentet relevante do t'u zbulohen atyre sipas nevojës;
 - Të pranojë publikisht, duke përfshirë mediet, brenda një kohe të arsyeshme, përgjegjësinë pér sa i përket dështimit të UNMIK-ut që të hetojë në mënyrë adekuate rrëmbimin dhe zhdukjen e znj. Darinka Shutakoviq, z. Nedelko Shutakoviq, z. Radovan Shutakoviq, z. Gjorgje Shutakoviq, z. Aleksandër Shutakoviq, z. Milenko Kabash, z. Miqa Petroviqdhe znj. Radmilla Petroviq, si dhe pér shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar dhe t'u kërkojë falje publike ankuesve dhe familjeve të tyre në lidhje me këtë;
 - Të ndërmarrë hapa të duhur pér pagesën e kompensimit adekuat pér ankuesit, pér dëmin e shkaktuar moral pér shkak të dështimit të UNMIK-ut që të kryejë hetim efektiv dhe

gjithashtu për shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar më vonë atyre si pasojë e sjelljes së UNMIK-ut.

Paneli gjithashtu e konsideron të nevojshme që UNMIK-u:

-Në pajtim me Rezolutën e Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së mbi "Parimet Bazë dhe Udhëzimet mbi të Drejtën për Kompensim dhe Dëmshpërblim për Viktimat për arsyet e Shkeljeve të Mëdha të së Drejtës Ndërkombëtare për të Drejtat e Njeriut dhe Shkeljeve Serioze të së Drejtës Ndërkombëtare Humanitare" (A/Rez/60/147, 21 mars 2006), të ndërmarrë hapa të nevojshëm, përmes organizmave të tjera të afërt me OKB-në që veprojnë në Kosovë, organeve lokale dhe organizatave joqeveritare, për krijimin e një programi të plotë dhe gjithëpërfshirës dëmshpërblimi, duke përfshirë kthimin e kompensimit, rehabilitimin, përbushjen dhe garancitë për mospërsëritje për viktimat nga të gjitha komunitetet që kanë qenë subjekt i shkeljeve serioze të të drejtave të njeriut, të cilat ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij;

-Të ndërmarrë hapa të nevojshëm para organeve kompetente të Kombeve të Bashkuara, duke përfshirë Sekretarin e Përgjithshëm të OKB-së, që të ndajë burime adekuate njerëzore dhe financiare për të siguruar që standartet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut mbështeten në çdo kohë nga OKB-ja, duke përfshirë kohën kur kryhen funksione administrative dhe ekzekutive mbi një territor, dhe të sigurojë monitorim efektiv dhe të pavarur.

PËR KËTO ARSYE,

Paneli, unanimisht,

- 1. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT PROCEDURAL SIPAS NENIT 2 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT;**
- 2. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT ESENCIAL SIPAS NENIT 3 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT;**
- 3. REKOMANDON QË UNMIK-u:**

- a. **T'U KËRKOJË AUTORITETEVE KOMPETENTE NË KOSOVË QË T'I NDËRMARRIN TË GJITHË HAPAT E MUNDSHËM ME QËLLIM TË SIGURIMIT QË HETIMI PENAL PËR RRËMBIMIN DHE ZHDKJEN E ZNJ. DARINKA SHUTAKOVIQ, Z. NEDELKO SHUTAKOVIĆ, Z. RADOVAN SHUTAKOVIQ, Z.GJORGJESHUTAKOVIQ, Z. ALEKSANDËR SHUTAKOVIQ, Z. MILENKO KABASH, Z. MIQA PETROVIQ DHE ZNJ. RADMILLA**

PETROVIQ, DO TË VAZHDOJË NË PAJTIM ME NENIN 2 TË KEDNJ-së DHE QË AUTORËT TË SILLEN PARA DREJTËSISË;

- b. TË PRANOJË PUBLIKISHT, DUKE PËRFSHIRË MEDIET, PËRGJEGJËSINË PËR DËSHTIMIN E VET QË TË KRYEJË HETIM EFEKTIV PËR RRËMBIMIN DHE ZHDKJEN E ZNJ. DARINKA SHUTAKOVIQ, Z. NEDELKO SHUTAKOVIQ, Z. RADOVAN SHUTAKOVIQ, Z.GJORGJESHUTAKOVIQ, Z. ALEKSANDËR SHUTAKOVIQ, Z. MILENKO KABASH, Z. MIQA PETROVIQDHE ZNJ. RADMILLA PETROVIQ, SI DHE PËR SHQETËSIMIN DHE VUAJTJEN MENTALE TË SHKAKTUAR DHE T'U KËRKOJË FALJE PUBLIKE ANKUESVE DHE FAMILJEVETË TYRE;**
- c. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR DREJT PAGESËS SË KOMPENSIMIT ADEKUAT ANKUESVE PËR DËMIN MORAL NË LIDHJE ME GJETJEN E SHKELJEVE TË NENIT 2 DHE 3 TË KEDNJ-së;**
- d. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR PËR TË KRIJUAR NJË PROGRAM TË PLOTË DHE GJITHËPËRFSHIRËS DËMSHPËRBLIMI;**
- e. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR NË KOMBET E BASHKUARA SI NJË GARANCI PËR MOSPËRSËRITJE;**
- f. TË MARRË MASA TË MENJËHERSHME DHE EFEKTIVE PËR T'I ZBATUAR REKOMANDIMET E PANELIT DHE TË INFORMOJË ANKUESIT DHE PANELIN RRETH ZHVILLIMEVE TË MËTEJME PËR KËTË RAST.**

Andrey Antonov
Zyrtar ekzekutiv

Marek Nowicki
Kryesues

SHKURTESAT DHE AKRONIMET

CCIU - Njësiti Qendror për Hetim Penal

CCPR - Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike

CCR-Raport për vazhdim të rastit

DOJ - Departamenti i Drejtësisë

DPPO – Zyra Prokurorisë Publike të Qarkut

ECHR – Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut

ECtHR- Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut

EU – Bashkimi Evropian

EULEX – Misioni i Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë

FRY – Republika Federale e Jugosllavisë

HLC–Qendra për të Drejtën Humanitare

HRAP – Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut

HRC – Komiteti i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut

IACtHR– Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut

ICMP – Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur

ICRC – Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq

ICTY – Tribunali Ndërkombëtar për Krime të Luftës në ish-Jugosllavi

IP–Prokurori ndërkombëtar

IPO–Polici ndërkombëtar

KFOR – Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (zakonisht e njohur si Forca e Kosovës)

KLA – Ushtria Çlirimtare e Kosovës

SPRK–Zyra e Prokurorisë Speciale të Kosovës

MPU – Njësiti për Persona të Zhdukur

MUP –Ministria e Punëve të Brendshme e Republikës së Serbisë(serbisht: *Министарство унутрашњих послова*)

NATO – Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut

OMPF – Zyra për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore

OSCE – Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë

OTP – Zyra e prokurorit të Tribunalit (TNPJ-së)

SRSG – Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm

UN – Kombet e Bashkuara

UNHCR – Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë

UNMIK – Misioni i Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë

WCIU – Njësiti për Hetim të Krimeve të Luftës